

Za izvrševanje Zakona o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 43/11) in na podlagi prvega odstavka 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14 in 55/17) izdaja Vlada Republike Slovenije

UREDBO
o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih

Splošno

1. člen

(splošno)

(1) Ta uredba v skladu z Direktivo Sveta 92/57/EEC z dne 24. junija 1992 o izvajanju minimalnih varnostnih in zdravstvenih zahtev na začasnih ali premičnih gradbiščih (osma posebna direktiva v smislu člena 16(1) Direktive 89/391/EGS) (UL L št. 245 z dne 26. 8. 1992, str. 6), spremenjena z Direktivo 2007/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. junija 2007 (UL L št. 165 z dne 27. 6. 2007, str. 21) in Uredbo (EU) 2019/1243 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 (UL št. 198 z dne 25.7.2019, str.241), določa ukrepe za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih, kakor tudi v obratih in pomožnih delavnicah na gradbiščih, v katerih se pripravljajo, predelujejo in obdelujejo gradbeni materiali, gradbeni proizvodi in gradbeni elementi, ki se vgrajujejo v gradbene objekte.

2. člen

(izjeme)

Določbe te uredbe se ne nanašajo na:

- nadzemno in podzemno rudarjenje,
- globinsko vrtanje.

3. člen

(definicije)

V tej uredbi uporabljeni pojmi imajo naslednji pomen:

- a) "začasna ali premična gradbišča" (v nadaljnjem besedilu: "gradbišča") pomenijo katerokoli delovišče, na katerem se izvajajo gradbena dela ali vzdrževalna dela. Okviren seznam je naveden v prilogi I te uredbe;
- b) "naročnik" je pravna oseba, samostojni podjetnik ali fizična oseba, za katero se dela izvajajo;
- c) "nadzornik projekta" pomeni katerokoli fizično ali pravno osebo ali samostojnega podjetnika, ki v imenu naročnika, v skladu s pooblastili, prevzame odgovornost za projekt;
- d) "samozaposlena oseba" je samostojni podjetnik posameznik ali druga oseba, ki z opravljanjem strokovne dejavnosti sodeluje pri izvedbi projekta in ne zaposluje delavcev;
- e) "koordinator za varnost in zdravje pri delu v pripravljalni fazi projekta" pomeni katerokoli fizično osebo, katero naročnik in/ali nadzornik projekta med pripravo zasnove projekta pooblasti za izvajanje nalog, navedenih v 8. členu te uredbe;
- f) "koordinator za varnost in zdravje pri delu v izvajalni fazi projekta" pomeni katerokoli fizično osebo, katero naročnik oziroma nadzornik projekta med izvajanjem projekta pooblasti za izvajanje nalog, navedenih v 9. členu te uredbe;
- g) "delovodja" je oseba z vsaj KV izobrazbo ustrezne stroke in najmanj tremi leti delovnih izkušenj, kateri delodajalec lahko poveri neposredno vodenje del in od katere se lahko pričakuje, da bo

prevzete naloge opravila s polno odgovornostjo, v primeru nepredvidenega dogodka pa tudi ukrepala v skladu s svojim znanjem in navodili delodajalca;

- h) "vodja del" je oseba, ki je kot vodja del opredeljena v zakonu, ki ureja graditev objektov;
- i) "izvajalec" je vsak delodajalec in samozaposlena oseba, ki izvaja gradbena ali druga dela iz priloge I te uredbe.

4. člen

(imenovanje koordinatorjev)

- (1) Kadar dela hkrati izvaja ali je predvideno, da bo dela na gradbišču hkrati izvajalo dva ali več izvajalcev, mora naročnik ali nadzornik projekta imenovati enega ali več koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu ter z njim skleniti pogodbo o medsebojnih obveznostih.
- (2) Naročnik ali nadzornik projekta mora imenovati enega ali več koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu posebej za fazo priprave projekta in za fazo izvajanja projekta.
- (3) Za koordinatorja v fazi priprave projekta imenovana oseba mora imeti najmanj višjo strokovno izobrazbo tehnične smeri, strokovni izpit, določen z zakonom, ki ureja varnost in zdravje pri delu, opravljeno usposabljanje po programu za koordinatorje za varnost in zdravje pri delu in najmanj dve leti delovnih izkušenj pri izvajanju gradbenih del.
- (4) Za koordinatorja v fazi izvajanja imenovana oseba mora imeti najmanj višjo strokovno izobrazbo tehnične smeri, strokovni izpit, določen z zakonom, ki ureja varnost in zdravje pri delu, opravljeno usposabljanje po programu za koordinatorje za varnost in zdravje pri delu in najmanj tri leta delovnih izkušenj pri izvajanju gradbenih del. Za koordinatorja v fazi izvajanja ne more biti imenovana oseba, ki je zaposlena pri izvajalcu, razen kadar je izvajalec tudi naročnik del.
- (5) Program in način usposabljanja koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu predpiše minister, pristojen za delo, v roku šest mesecev po uveljavitvi te uredbe.
- (6) Naročnik ali nadzornik projekta mora pisno obvestiti koordinatorja za fazo izvajanja projekta o začetku del na gradbišču, na katerem je imenovan.

5. člen

(varnostni načrt)

- (1) Pred začetkom dela na gradbišču mora naročnik ali nadzornik projekta zagotoviti izdelavo varnostnega načrta. Vsaka sprememba, ki lahko vpliva na varnost in zdravje delavcev pri delu na gradbišču, mora biti vnesena v varnostni načrt. Varnostni načrt je sestavni del projektne dokumentacije, določene s posebnimi predpisi.
- (2) Varnostni načrt lahko izdela le koordinator za fazo priprave projekta ali koordinator za fazo izvajanja projekta. Koordinator za fazo izvajanja projekta pred začetkom del seznani izvajalce z varnostnim načrtom, kar potrdijo s podpisom.
- (3) Varnostni načrt ni potreben, če dela na gradbišču izvajajo delavci samo enega delodajalca, in če ni izpolnjen pogoj za prijavo gradbišča po tej uredbi. V tem primeru mora imeti delodajalec na gradbišču oceno tveganja, skladno z zakonom, ki ureja varnost in zdravje pri delu, v kateri morajo biti opredeljena vsa tveganja, ki se pojavljajo na konkretnem gradbišču. Ta ocena tveganja mora izpolnjevati minimalne zahteve za varnostni načrt v skladu s prilogo V.
- (4) Minimalne zahteve za varnostni načrt so tiste vsebinske zahteve iz priloge V, ki jih je mogoče glede na vrsto ter obseg gradbenih ali vzdrževalnih del zagotoviti.

6. člen

(prijava gradbišča)

(1) V primerih, ko je predvideno trajanje dela daljše od 30 delovnih dni in na gradbišču vsaj en dan hkrati dela več kot 20 delavcev, ali je predvideni obseg dela 500 delavec/dni ali več (predvideno število delavcev na dan x predvideno število delovnih dni je vsaj 500), mora naročnik ali nadzornik projekta sestaviti prijavo gradbišča, kot je to določeno v prilogi III te uredbe.

(2) Naročnik ali nadzornik projekta mora prijavo poslati inšpekciji za delo pred začetkom del na takem gradbišču. Prijava gradbišča se pošlje po elektronski poti v informacijski sistem varnosti in zdravja pri delu. Če je ni mogoče poslati po elektronski poti, se v pisni obliki posreduje inšpekciji za delo, ki jo evidentira v informacijski sistem varnosti in zdravja pri delu. Inšpekcija za delo hrani prijavo gradbišča vsaj pet let. Prijavo gradbišča je treba posodablјati ob spremembah glede trajanja del na gradbišču in menjavi koordinatorja v fazi izvajanja projekta ter ob drugih spremembah.

(3) Kopijo prijave iz prvega odstavka tega člena in njene posodobitve je treba na gradbišču namestiti na vidno mesto.

7. člen

(faza priprave projekta – upoštevanje temeljnih načel varnosti in zdravja pri delu)

Naročnik projekta in/ali nadzornik projekta mora v vseh fazah načrtovanja in priprave projekta upoštevati temeljna načela varnosti in zdravja pri delu iz zakona, ki ureja varnost in zdravje pri delu, še zlasti:

- ko odloča o arhitektonskih, tehničnih, tehnoloških in/ali organizacijskih vidikih, da bi lahko planiral različne postavke ali faze del, ki jih je potrebno izvajati hkrati ali v zaporedju;
- ko določa čas, potreben za dovršitev takih del ali faz del.

Pri tem upošteva tudi varnostni načrt ter dokumentacijo iz tretje alineje 8. člena te uredbe, kadarkoli je to potrebno.

8. člen

(naloge koordinatorjev v fazi priprave projekta)

Koordinator za varnost in zdravje v pripravljalni fazi opravlja naslednje naloge:

- usklajuje izvajanje določb iz 7. člena te uredbe v vseh fazah načrtovanja;
- izdela varnostni načrt v skladu s prilogo V, s katerim so določena pravila, ki se nanašajo na zadevno gradbišče, upoštevajoč po potrebi tudi industrijske dejavnosti na gradbišču, ter posebne ukrepe glede del, ki spadajo v eno ali več kategorij priloge II;
- pri gradnji ali večji rekonstrukciji objektov pripravi varnostno dokumentacijo v skladu s prilogo VI, ki ustreza značilnostim projekta in ki vsebuje ustrezne varnostne in zdravstvene podatke, ki jih je treba upoštevati pri vsakem nadaljnjem delu (v fazah uporabe, vzdrževanja, rušenja itd.).

9. člen

(naloge koordinatorjev v fazi izvajanja projekta)

(1) V fazi izvajanja projekta, ki traja do končanja vseh del na gradbišču, ima koordinatorski zlasti naslednje naloge:

- a) usklajuje izvajanje temeljnih načel varnosti in zdravja pri delu:
 - pri sprejemanju odločitev o tehničnih in/ali organizacijskih vidikih pri planiranju posameznih faz dela,
 - pri določanju rokov, ki so potrebni za varno dokončanje posameznih faz dela, ki se izvajajo hkrati ali zaporedno;
- b) usklajuje izvajanje ustreznih določb, da bi zagotovil, da delodajalci in samozaposlene osebe:
 - dosledno upoštevajo temeljna načela iz 11. člena te uredbe,
 - ravnajo po varnostnem načrtu iz druge alineje 8. člena te uredbe;

- c) izdelava potrebno uskladištev varnostnega načrta in dokumentacije s spremembami na gradbišču;
- d) zagotavlja sodelovanje in medsebojno obveščanje ter sporazumevanje izvajalcev del, ki bodisi hkrati ali eden za drugim delajo na gradbišču, in usklajevanje njihovega delovanja z namenom zagotavljanja varnosti in zdravja delavcev ter preprečevanja nezgod in tveganj za zdravstvene okvare pri delu;
- e) preverja varno izvajanje delovnih postopkov in usklajuje načrtovane aktivnosti;
- f) v varnostni načrt predpiše potrebne ukrepe za zagotovitev, da se na gradbišče dovoli vstop le osebam, ki so na gradbišču zaposlene, in osebam, ki imajo dovoljenje za vstop na gradbišče.

(2) Koordinator mora biti prisoten na gradbišču po potrebi, vendar vedno ob začetku izvajanja posebno nevarnih del iz priloge II ter vsaj enkrat na teden ves čas izvajanja del na gradbišču. Koordinator mora svojo prisotnost zabeležiti v knjigo ukrepov za varno delo.

(3) Vse ukrepe, ki jih je nujno izvesti za zagotovitev varnosti in zdravja delavcev zaradi okoliščin in dogodkov, mora koordinator za varnost in zdravje pri delu zabeležiti v knjigo ukrepov za varno delo in z njimi seznaniti osebo, ki je skladno z gradbenimi predpisi določena za vodjo del na gradbišču, in ki s podpisom potrdi seznanitev z ukrepi. Knjiga ukrepov za varno delo mora omogočati preglednost in sledljivost vpisov. Koordinator vodi knjigo ukrepov v dvojniku, od katerih se ena nahaja pri koordinatorju, za drugo pa zagotovi, da je v času izvajanja gradbenih ali vzdrževalnih del na gradbišču na voljo za vpogled inšpekciji dela in vsem delodajalcem, ki izvajajo delo na gradbišču.

10. člen

(obveznosti naročnikov, nadzornikov projekta in delodajalcev)

(1) Imenovanje koordinatorja za opravljanje nalog iz 8. in 9. člena te uredbe ne odvezuje naročnika ali nadzornika projekta odgovornosti, ki jih imata glede tega.

(2) Naloge, ki jih opravljajo koordinatorji v skladu s 8. in 9. členom te uredbe, in izvajanje določb prejšnjega odstavka tega člena ne vplivajo na odgovornost delodajalcev glede zagotavljanja varnosti in zdravja delavcev na gradbišču v skladu z zakonom, ki ureja varnost in zdravje pri delu.

(3) Naročnik ali nadzornik projekta svojih finančnih ali drugih obveznosti po tej uredbi ne moreta prenesti na izvajalca del.

11. člen

(upoštevanje temeljnih načel varnosti in zdravja pri delu v fazi izvajanja projekta)

Med izvajanjem del na gradbišču je treba upoštevati in izvajati temeljna načela iz zakona, ki ureja varnost in zdravje pri delu, še zlasti v zvezi:

- z vzdrževanjem primerne reda in zadovoljitvijo čistoče na gradbišču,
- z izbiranjem lokacije delovnih mest ob upoštevanju načinov ohranjanja dostopnosti do teh delovnih mest in določitve poti ali področij za prehod in gibanje ter opremo,
- z ravnanjem z različnimi materiali,
- s tehničnim vzdrževanjem, pregledi pred dajanjem v obratovanje in z rednimi pregledi instalacij in opreme, da bi popravili oziroma odpravili kakršnekoli napake, ki bi lahko vplivale na varnost in zdravje delavcev,
- z razmejitvijo in načrtovanjem površin za skladiščenje različnih materialov, zlasti kadar gre za nevarne materiale ali snovi,
- s pogoji za odstranitev nevarnih materialov, ki so bili uporabljeni,
- s skladiščenjem in odlaganjem ali odstranjevanjem odpadkov in ruševin,
- s sprotnim prilagajanjem dejanskega časa poteka del na gradbišču, porabljenega za različne vrste del ali delovnih faz,
- s sodelovanjem med delodajalci in samostojnimi podjetniki,
- z vzajemnim delovanjem z industrijskimi panogami na območju, znotraj katerega ali v bližini katerega je gradbišče.

12. člen

(obveznosti delodajalcev)

(1) Delodajalci morajo zaradi zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu na delovnih mestih na gradbišču:

- pri izvajanju določbe 11. člena te uredbe sprejeti in izvesti ukrepe, ki so v skladu z minimalnimi zahtevami iz priloge IV in varnostnim načrtom,
- upoštevati navodila koordinatorja za varnost in zdravje pri delu,
- koordinatorju pisno posredovati vse informacije o uporabljenih delovnih postopkih ter zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu pri teh postopkih.

(2) Delodajalci morajo imeti na gradbišču zlasti naslednjo dokumentacijo:

- s strani odgovorne osebe podpisan seznam delavcev z datumi opravljenih zdravstvenih pregledov, datumi veljavnosti zdravstvenih pregledov, datumi zadnjega usposabljanja za varno opravljanje dela in datumi veljavnosti usposabljanja za varno opravljanje dela,
- dokazila o pregledih in preizkusih delovne opreme, ki se uporablja na gradbišču.

(3) Delodajalec, ki je kot izvajalec od naročnika prevzel izvajanje del, je odgovoren:

- za ureditev gradbišča v skladu z varnostnim načrtom,
- za sklenitev pisnega sporazuma in zagotovitev imenovanja delavca, ki zagotavlja usklajeno izvajanje ukrepov, določenih s pisnim sporazumom, skladno z zakonom, ki ureja varnost in zdravje pri delu,
- da sporazumevanje na gradbišču poteka tako, da je zagotovljena varnost in zdravje pri delu.

(4) V primeru, ko je naročnik izvajanje del poveril več delodajalcem, se za delodajalca v smislu prejšnjega odstavka tega člena šteje tisti, ki je bil skladno z gradbenimi predpisi določen za vodilnega izvajalca.

(5) Drugi izvajalci na gradbišču so dolžni upoštevati navodila izvajalca iz 3. odstavka tega člena za varno in zdravo delo na gradbišču.

13. člen

(obveznosti drugih oseb na gradbišču)

(1) Samozaposlene osebe, ki so na gradbišču, morajo upoštevati določbe iz 11. člena in priloge IV te uredbe in drugih predpisov, ki se nanašajo na področje varnosti in zdravja pri delu, varnostni načrt, navodila koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu ter navodila izvajalca iz 3. odstavka 12. člena za varno in zdravo delo na gradbišču.

(2) Kadar delodajalci osebno sodelujejo v procesu del na gradbišču, morajo upoštevati tudi določbe drugih predpisov, ki se nanašajo na področje varnosti in zdravja pri delu, varnostni načrt ter navodila koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu.

14. člen

(obveščanje delavcev)

(1) Delodajalec mora delavcem ali njihovim predstavnikom zagotoviti vse potrebne informacije o varnosti in zdravju na gradbišču in o tveganjih za varnost in zdravje pri posameznih delih. Informacije morajo biti podane tako, da so delavcem razumljive.

(2) Delodajalec mora delavce ali njihove predstavnike obveščati o vseh ukrepih, ki jih je ali jih namerava uvesti v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu na gradbišču.

15. člen

(posvetovanje in sodelovanje z delavci)

(1) Delodajalec se mora posvetovati z delavci ali njihovimi predstavniki o vseh zadevah v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu na gradbišču.

(2) Delodajalec mora posvetovanje izvajati redno in v pogostih intervalih. Posvetovanje z delavci ali njihovimi predstavniki mora zajemati izvajanje določb te uredbe. Pri tem mora omogočiti delavcem ali njihovim predstavnikom, da enakopravno sodelujejo.

16. člen

(nadzorstvo)

Nadzorstvo nad izvajanjem te uredbe opravlja inšpekcija za delo.

17. člen

(prekrški naročnika ali nadzornika projekta)

Z globo od 2.000 do 40.000 evrov se kaznuje za prekršek pravna oseba oziroma samostojni podjetnik, ki kot naročnik ali nadzornik projekta:

- ne imenuje enega ali več koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu, kadar dela izvaja ali je predvideno, da bo dela na gradbišču izvajalo dva ali več izvajalcev ali z njim ne sklene pogodbo o medsebojnih obveznostih (prvi odstavek 4. člena);
- ne imenuje koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu posebej za fazo priprave projekta in za fazo izvajanja projekta (drugi odstavek 4. člena);
- ne obvesti koordinatorja za fazo izvajanja projekta o začetku del na gradbišču, na katerem je imenovan (šesti odstavek 4. člena);
- pred začetkom dela na gradbišču ne zagotovi, da se izdela varnostni načrt (prvi odstavek 5. člena);
- ne sestavi prijave gradbišča, kot je to določeno v prilogi III te uredbe, v primerih, ko je predvideno trajanje dela daljše od 30 delovnih dni in na gradbišču vsaj en dan hkrati dela več kot 20 delavcev, ali je predvideni obseg dela 500 delavec/dni ali več (prvi odstavek 6. člena);
- ne pošlje prijave pred začetkom del inšpekciji dela ali je ne posodablja ob spremembah (drugi odstavek 6. člena);
- ne zagotovi, da se kopija prijave gradbišča namesti na vidno mesto na gradbišču (tretji odstavek 6. člena);
- ne upošteva splošnih načel varnosti in zdravja pri delu v vseh fazah načrtovanja in priprave projekta, še zlasti, ko odloča o arhitektonskih, tehničnih, tehnoloških in/ali organizacijskih vidikih, da bi lahko planiral različne postavke ali faze del, ki jih je potrebno izvajati hkrati ali v zaporedju, in pri določanju časa, ki je potreben za dovršitev takih del ali faz del (7. člen);
- prenese finančne ali druge obveznosti po tej uredbi na izvajalca del (tretji odstavek 10. člena).

Z globo od 500 do 4.000 evrov se kaznuje za prekršek fizična oseba, ki kot naročnik ali nadzornik projekta stori dejanje iz prejšnjega odstavka.

Z globo od 500 do 4.000 evrov se kaznuje za prekršek odgovorna oseba pravne osebe, ki stori dejanje iz prvega odstavka tega člena.

18. člen

(prekrški izvajalca)

Z globo od 2.000 do 40.000 evrov se kaznuje za prekršek pravna oseba oziroma samostojni podjetnik, ki:

- pri izvajanju določbe 11. člena te uredbe ne sprejme in izvede ukrepov, ki so v skladu z minimalnimi zahtevami iz priloge IV te uredbe in varnostnim načrtom (prva alineja prvega odstavka 12. člena),
- ne upošteva navodil koordinatorja za varnost in zdravje pri delu (druga alineja prvega odstavka 12. člena),
- koordinatorju pisno ne posreduje vseh informacij o uporabljenih delovnih postopkih ter zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu pri teh postopkih (tretja alineja prvega odstavka 12. člena);
- na gradbišču ne hrani s strani odgovorne osebe podpisan seznam delavcev z datumi opravljenih zdravstvenih pregledov, datumi veljavnosti zdravstvenih pregledov, datumi zadnjega usposabljanja za varno opravljanje dela in datumi veljavnosti usposabljanja za varno opravljanje dela (prva alineja drugega odstavka 12. člena);
- na gradbišču ne hrani dokazila o pregledih in preizkusih delovne opreme, ki se uporablja na gradbišču (druga alineja drugega odstavka 12. člena);
- kot izvajalec ne zagotovi ureditev gradbišča v skladu z varnostnim načrtom ali ne zagotovi sklenitev pisnega sporazuma ali ne zagotovi imenovanja delavca, ki zagotavlja usklajeno izvajanje ukrepov, določenih s pisnim sporazumom, skladno z zakonom, ki ureja varnost in zdravje pri delu ali ne zagotovi, da sporazumevanje na gradbišču poteka tako, da je zagotovljena varnost in zdravje pri delu (tretji odstavek 12. člena);
- kot izvajalec na gradbišču ne upošteva navodila izvajalca iz 3. odstavka 12. člena za varno in zdravo delo na gradbišču (peti odstavek 12. člena).

Z globo od 500 do 4.000 evrov se kaznuje za prekršek odgovorna oseba pravne osebe, ki stori dejanje iz prejšnjega odstavka.

19. člen

(prekrški samozaposlene osebe)

Z globo 1.000 do 5.000 evrov se kaznuje za prekršek samozaposlena oseba, če ne upošteva določb 11. člena in priloge IV te uredbe in drugih predpisov, ki se nanašajo na področje varnosti in zdravja pri delu, varnostni načrt, navodil koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu ter navodil izvajalca iz 3. odstavka 12. člena za varno in zdravo delo na gradbišču (prvi odstavek 13. člena).

Z globo 1.000 do 5.000 evrov se kaznuje za prekršek delodajalec, ki osebno sodeluje v procesu del na gradbišču, če ne upošteva določb drugih predpisov, ki se nanašajo na področje varnosti in zdravja pri delu, varnostni načrt ter navodila koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu (drugi odstavek 13. člena).

20. člen

(prekrški koordinatorja za varnost in zdravje pri delu)

Z globo 1.000 do 5.000 evrov se kaznuje za prekršek koordinator za varnost in zdravje pri delu:

- če v pripravljalni fazi ne izdela varnostni načrt v skladu s prilogo V te uredbe, ali ne zagotovi, da so z varnostnim načrtom določena pravila, ki se nanašajo na zadevno gradbišče, upoštevajoč po potrebi tudi industrijske dejavnosti na gradbišču, ali ne zagotovi, da načrt vsebuje tudi posebne ukrepe glede del, ki spadajo v eno ali več kategorij priloge II te uredbe (druga alineja prvega odstavka 8. člena);
- če pri gradnji ali večji rekonstrukciji objektov ne pripravi varnostne dokumentacije v skladu s prilogo VI, ki ustreza značilnostim projekta in ki vsebuje ustrezne varnostne in zdravstvene podatke, ki jih je treba upoštevati pri vsakem nadaljnjem delu (tretja alineja prvega odstavka 8. člena);
- če v fazi izvajanja projekta ne izdela potrebno uskladitev varnostnega načrta in dokumentacije s spremembami na gradbišču (točka c prvega odstavka 9. člena);
- če v fazi izvajanja projekta ne preverja varno izvajanje delovnih postopkov in usklajuje načrtovane aktivnosti (točka e prvega odstavka 9. člena);

- če v fazi izvajanja projekta v varnostni načrt ne predpiše potrebnih ukrepov za zagotovitev, da se na gradbišče dovoli vstop le osebam, ki so na gradbišču zaposlene, in osebam, ki imajo dovoljenje za vstop na gradbišče (točka f prvega odstavka 9. člena);
- če ni prisoten na gradbišču po potrebi, vendar vedno ob začetku izvajanja posebno nevarnih del iz priloge II ter vsaj enkrat na teden ves čas izvajanja del na gradbišču ali svojo prisotnost ne zabeleži v knjigo ukrepov za varno delo (drugi odstavek 9. člena);
- če ne zabeleži v knjigo ukrepov za varno delo vse ukrepe, ki jih je nujno izvesti za zagotovitev varnosti in zdravja delavcev zaradi okoliščin in dogodkov, ali z njimi ne seznani osebe, ki je skladno z gradbenimi predpisi določena za vodjo del na gradbišču (prvi stavek tretjega odstavka 9. člena);
- če knjiga ukrepov za varno delo ne omogoča preglednosti in sledljivosti vpisov (drugi stavek tretjega odstavka 9. člena);
- če ne vodi knjigo ukrepov v dvojniku, od katerih se ena nahaja pri koordinatorju, za drugo pa ne zagotovi, da je v času izvajanja gradbenih ali vzdrževalnih del na voljo za vpogled inšpekciji dela in vsem delodajalcem, ki izvajajo delo na gradbišču (tretji stavek tretjega odstavka 9. člena).

21. člen

(pristojnost za izrekanje globe v okviru razpona)

Prekrškovni organ lahko v postopku o prekršku izreče globo v znesku, ki je višji od najnižje predpisane globe, vendar znotraj predpisanega razpona.

Končni določbi

22. člen

(prenehanje veljavnosti)

Z dnem, ko začne veljati ta uredba, preneha veljati Uredba o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih (Uradni list RS, št. 83/05 in 43/11 – ZVZD-1).

23. člen

Ta uredba začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 0071-2/2019
Ljubljana, dne
EVA 2019-2611-0054

Vlada Republike Slovenije
Janez Janša
Predsednik

Priloga I: Okvirni seznam gradbenih del

Priloga II: Okvirni seznam posebno nevarnih del

Priloga III: Prijava gradbišča (obrazec)

Priloga IV: Zahteve za varnost in zdravje na gradbiščih

Priloga V: Vsebina varnostnega načrta

Priloga VI: Vsebina varnostne dokumentacije

PRILOGA I

OKVIRNI SEZNAM GRADBENIH DEL

1. Izkopavanje
2. Zemeljska dela
3. Gradnja
4. Sestavljanje in razstavljanje montažnih elementov
5. Adaptacije ali opremljanje
6. Spremembe
7. Obnova
8. Popravila
9. Odstranjevanje z demontažo
10. Rušenje
11. Tekoče vzdrževanje
12. Občasno vzdrževanje - barvanje in čiščenje
13. Izsuševanje

PRILOGA II

OKVIRNI SEZNAM POSEBNO NEVARNIH DEL

1. dela v izkopih, globljih od 2 m, ali na sipkem ali močvirnatem terenu, na višini več kot 5 m, vrvna tehnika;
2. dela s kemičnimi ali biološkimi snovmi, ki še posebej ogrožajo varnost in zdravje delavcev ali pri katerih je po predpisih potreben zdravstveni nadzor;
3. dela v področju ionizirnega sevanja;
4. dela v bližini električnih vodov visoke napetosti;
5. dela, pri katerih preti tveganje utopitve;
6. dela pri kopanju, čiščenju ali popravilu vodnjakov, pod zemljo in v tunelih;
7. dela pri potapljanju z uporabo zraka pod tlakom;
8. dela v kesonu z atmosfero s stisnjenim zrakom;
9. dela z eksplozivnimi in lahko vnetljivimi snovmi;
10. dela pri montaži ali demontaži težkih delov in/ali sklopov;
11. dela ob potekajočem prometu na cestah in železnici;
12. dela pri napenjanju kablov v prednapetih betonskih in drugih konstrukcijah;
13. dela pri betoniranju, rezanju in obdelavi površin z napravami pod visokim pritiskom;
14. rušitvena dela in demontaže;
15. dela v cevovodih.

PRILOGA III

PRIJAVA GRADBIŠČA (OBRAZEC)

+-----+-----+	
Datum odpošiljanja	
)	
+-----+-----+	
Popoln naslov ali parcelna številka in	
št. katastrske občine gradbišča	
+-----+-----+	
Podatki o naročniku (ime, naslov, tel.	
številka)	
+-----+-----+	
Vrsta gradnje (novogradnja,	
rekonstrukcija, vzdrževanje, čiščenje,	
rušenje ...)	
+-----+-----+	
Nadzornik projekta (ime, naslov, tel.	
številka)	
+-----+-----+	
Koordinator(-ji) za varnost in zdravje	
pri delu v pripravljalni fazi projekta	
(ime, naslov, tel. številka)	
+-----+-----+	
Koordinator(-ji) za varnost in zdravje	
pri delu v fazi izvajanja projekta (ime,	
naslov, tel. številka)	
+-----+-----+	
Številka, verzija in datum (ažuriranja)	
varnostnega načrta	
+-----+-----+	
Varnostni načrt izdelal: (ime, ime	
odgovorne osebe, naslov, tel. številka,)	
+-----+-----+	
Predvideni datum začetka del	
+-----+-----+	
Predvideno trajanje del	
+-----+-----+	
Ocenjeno največje število delavcev na gradbišču	
+-----+-----+	
Planirano število pogodbenih izvajalcev	
+-----+-----+	
Podatki o pogodbenih izvajalcih, ki so	
že izbrani (po potrebi dodati strani; nil	
treba navajati izvajalcev, ki so dela	
dokončali in niso več prisotni na	
gradbišču)	
+-----+-----+	

Gradbišče prijavlja (nepotrebno prečrtaj):

Naročnik del

Nadzornik projekta v imenu naročnika

Podpis Žig

PRILOGA IV

ZAHTEV ZA VARNOST IN ZDRAVJE NA GRADBIŠČIH

A) SPLOŠNE ZAHTEV ZA DELOVNA MESTA NA GRADBIŠČIH

1. Stabilnost in trdnost

- 1.1. Materiali, oprema in vsak del, ki lahko med kakršnimkoli premikanjem vpliva na varnost in zdravje delavcev, morajo biti na primeren in varen način pritrjeni.
- 1.2. Dostop do površine, na kateri so nezadostno trdni materiali, ni dovoljen, razen če so zagotovljeni oprema ali sredstva, ki omogočajo varno izvajanje dela.

2. Instalacije za distribucijo energije

- 2.1. Instalacije je treba načrtovati, napeljati in uporabljati tako, da ne pomenijo tveganja za požar ali eksplozijo. Vse osebe morajo biti zavarovane pred nevarnostjo električnega toka zaradi posrednega ali neposrednega dotika.
- 2.2. Pri načrtovanju, napeljavi in izbiri opreme in varnostnih naprav je treba upoštevati vrsto in jakost napeljene energije, zunanje pogoje in usposobljenost oseb, ki imajo dostop do delov instalacij.

3. Evakuacijske poti in izhodi v sili

- 3.1. Evakuacijske poti in izhodi v sili morajo biti prosti in morajo voditi do varnega območja po najkrajši poti.
- 3.2. V primeru nevarnosti mora biti delavcem omogočena čimprejšnja in čimbolj varna evakuacija z delovišč.
- 3.3. Število, razmestitev in velikost evakuacijskih poti in izhodov v sili so odvisni od uporabe, opreme in velikosti gradbišča ter od prostorov in največjega števila oseb, ki so lahko prisotne.
- 3.4. Posebne evakuacijske poti in izhodi v sili morajo biti označeni z varnostnimi znaki v skladu s posebnimi predpisi. Znaki morajo biti zadostno odporni in postavljeni na primernih mestih.
- 3.5. Evakuacijske poti in izhodi v sili ter prometne poti in vrata, ki omogočajo dostop do njih, morajo biti lahko dostopni in brez ovir, tako da je v vsakem trenutku možna neovirana uporaba.
- 3.6. Evakuacijske poti in izhodi v sili, za katere je potrebna razsvetljava, morajo imeti zasilno razsvetljava primerne jakosti, če pride do izpada splošne razsvetljave.

4. Odkrivanje in gašenje požarov

- 4.1. Glede na značilnosti gradbišča, velikost in uporabo prostorov, opreme na gradbišču, fizikalnih in kemičnih lastnosti prisotnih snovi in največjega možnega števila prisotnih oseb, mora biti poskrbljeno za zadostno število naprav za gašenje požara in, kadar je potrebno, naprave za javljanje požara.
- 4.2. Naprave za gašenje požara, naprave za javljanje požara in alarmne sisteme je treba redno pregledovati in vzdrževati. V predpisanih rokih je treba izvajati preglede in preizkuse naprav iz prvega odstavka ter usposabljanje delavcev.
- 4.3. Oprema za gašenje požara, ki ni vgrajena, mora biti lahko dostopna in enostavna za uporabo. Oprema iz prvega odstavka mora biti označena v skladu s posebnimi predpisi. Znaki morajo biti zadostno odporni in postavljeni na primernih mestih.

5. Prezračevanje

Delavcem je treba glede na uporabljene delovne metode in fizične obremenitve zagotoviti dovolj svežega zraka. Če se uporablja sistem za prisilno prezračevanje, je treba zagotoviti njegovo delovanje. Pri tem delavci ne smejo biti izpostavljeni škodljivemu prepihu. Sistem za prisilno prezračevanje mora biti opremljen s signalizacijo za javljanje okvar.

6. Izpostavljenost posebnim tveganjem za varnost in zdravje pri delu

- 6.1. Delavci ne smejo biti izpostavljeni škodljivim ravnem hrupa, plinov, hlapov ali prahu.
- 6.2. Če morajo delavci vstopiti v zaprto območje, kjer se lahko v atmosferi nahaja strupena ali škodljiva snov, ali ta atmosfera ne vsebuje dovolj kisika, ali pa je vnetljiva, mora biti atmosfera v takem območju nadzorovana in uvedeni morajo biti ustrezni ukrepi za preprečitev tveganj za varnost in zdravje pri delu.

- 6.3. Delavec v nobenem primeru ne sme biti izpostavljen visoki stopnji tveganja v zaprti atmosferi, če ni od zunaj ves čas dela nadzorovan tako, da mu je v vsakem trenutku možno priskočiti na pomoč.
- 6.4. Pri podvodnih delih, kjer obstaja tveganje zaradi sesalnega učinka vode, tveganje za kemično, biološko ali jedrsko zastrupitev, pri razstreljevanju in potapljanju več kot 30 m globine, je treba izdelati elaborat potopa.

7. Temperatura

Glede na uporabljene delovne metode in fizične obremenitve pri delu mora biti med delovnim časom temperatura delovnega okolja primerna za človeški organizem.

8. Naravna in umetna razsvetljava delovišč, prostorov in prometnih poti na gradbišču

- 8.1. Delovišča, prostori in prometne poti morajo imeti čim več naravne svetlobe. Ponoči in kadar naravna dnevna svetloba ni zadostna, je treba poskrbeti za ustrezno in zadostno umetno razsvetljavo. Kjer je potrebno, je treba uporabljati premične vire svetlobe, ki so zavarovani pred negativnimi vplivi. Barva uporabljene umetne svetlobe ne sme spremeniti prepoznavanja varnostnih napisov in znakov.
- 8.2. Napeljave za razsvetljavo prostorov, delovišč in prometnih poti morajo biti postavljene tako, da ne predstavljajo tveganje za varnost in zdravje pri delu.
- 8.3. Prostori, delovišča in prometne poti, ki so osvetljeni z umetno razsvetljavo, v katerih delavci opravljajo nevarna dela, morajo biti opremljeni z zasilno razsvetljavo primerne jakosti.

9. Vrata in vhodi

- 9.1. Drsna vrata morajo biti zavarovana pred izskočitvijo iz vodil ali padcem.
- 9.2. Vrata in vhodi, ki se odpirajo navzgor, morajo biti opremljeni z mehanizmom, ki preprečuje, da se nehoteno zaprejo.
- 9.3. Vrata in vhode vzdolž poti za rešitev v sili je treba ustrezno označiti.
- 9.4. V neposredni bližini vhodov, ki so namenjeni predvsem prometu vozil, morajo biti vrata za prehod pešcev, razen če je prehod pešcev sicer varen. Taka vrata morajo biti jasno označena in vedno dostopna.
- 9.5. Vrata na mehaniziran pogon morajo delovati tako, da delavci niso izpostavljeni tveganjem za poškodbe. Vrata morajo biti opremljena z napravami za zaustavitev v sili, ki so preprosto razpoznavne in dostopne, omogočeno pa mora biti ročno odpiranje, razen če se v primeru prekinitve električnega toka ne odprejo avtomatsko.

10. Prometne poti - nevarna območja

- 10.1. Prometne poti, vključno s stopnicami, pritrjenimi lestvami in nakladalnimi mesti ter rampami morajo biti tako načrtovane in razmeščene (in z možnostjo prestavitve), da se zagotovi preprost, varen in primeren dostop na način, ki delavce, ki delajo v bližini teh prometnih poti, ne izpostavlja tveganjem za varnost in zdravje pri delu.
- 10.2. Poti za hojo pešcev in/ali prevoz blaga, vključno s potmi, ki se uporabljajo za nakladanje ali razkladanje, morajo biti dimenzionirane glede na število predvidenih uporabnikov in vrsto aktivnosti pri delu. Če se na prometnih poteh uporabljajo prevozna sredstva, je treba za druge uporabnike na gradbišču zagotoviti dovolj prostora za njihovo gibanje ali jih ločiti z ograjo. Poti morajo biti jasno označene, redno pregledane in pravilno vzdrževane.
- 10.3. Med prometnimi potmi za vozila in vrati, vhodi, prehodi za pešce, hodniki in stopnišči je treba zagotoviti dovolj prostora.
- 10.4. Če so na gradbišču območja, na katera je dostop omejen, morajo biti taka območja opremljena z napravami, ki preprečujejo dostop nepooblaščenim osebam. Za zagotovitev varnosti in zdravja delavcev, ki so pooblaščen za dostop do nevarnih območij, je treba izvesti ustrezne ukrepe. Nevarna območja morajo biti jasno označena.

11. Nakladalna mesta in rampe

- 11.1. Nakladalna mesta in rampe morajo ustrezati dimenzijam tovora, ki se prevažata.
- 11.2. Nakladalna mesta morajo imeti vsaj en dostop.
- 11.3. Nakladalne rampe morajo biti zavarovane tako, da delavci z njih ne morejo pasti.

12. Omogočanje prostega gibanja na delovišču

Površina tal na delovišču mora biti taka, da delavcem omogoča prosto gibanje pri opravljanju dela. Pri določanju površine za prosto gibanje je treba upoštevati premeščanje bremen, prisotnost opreme, naprav ali drugih ovir.

13. Prva pomoč

- 13.1. Delodajalec mora na gradbišču zagotoviti prvo pomoč. Določiti mora usposobljene osebe, ki morajo biti kadarkoli na voljo za nudenje prve pomoči. Delodajalec mora izvesti ukrepe, s katerimi zagotovi, da se delavce, ki se poškodujejo pri delu ali nenadoma zbolijo, odpelje na zdravljenje.
- 13.2. Na gradbišču je treba zagotoviti enega ali več prostorov za nudenje prve pomoči, če je to zaradi obsega ali vrste del potrebno.
- 13.3. Prostori za nudenje prve pomoči morajo biti opremljeni z najnujnejšimi napravami in opremo za prvo pomoč in biti lahko dostopni tudi z nosili. Prostori iz prvega odstavka morajo biti označeni v skladu s posebnimi predpisi.
- 13.4. Na gradbišču mora biti na razpolago in lahko dostopna oprema za nudenje prve pomoči v skladu s posebnimi predpisi. Naslov in telefonska številka najbližje postaje prve pomoči morata biti napisana na vidnem mestu.
- 13.5. Na gradbiščih, kjer se izvajajo podvodna dela, mora biti na voljo dihalni aparat s kisikom, ki omogočajo vdihavanje čistega kisika za najmanj 1 uro.

14. Sanitarna oprema

- 14.1. Garderobe in garderobne omarice
 - 14.1.1. Če morajo delavci nositi posebna delovna oblačila in če se iz zdravstvenih razlogov ali zaradi javne morale ne more pričakovati, da se preoblačijo v drugih prostorih, morajo imeti na razpolago ustrezne garderobe in garderobne omarice. Garderobe morajo biti lahko dostopne, dovolj prostorne in opremljene s sedišči.
 - 14.1.2. Garderobe morajo biti dovolj velike in, če je potrebno, imeti na voljo naprave za sušenje delovne obleke ter omarice, kamor delavec lahko zaklene svoja lastna oblačila in osebne predmete. Če je potrebno (na primer pri delu z nevarnimi snovmi, v vlagi, umazaniji ipd.), morajo delavci imeti na voljo prostore, kjer hranijo delovno obleko ločeno od lastnih oblačil in osebnih predmetov.
 - 14.1.3. Ločiti je treba moške in ženske garderobe ali zagotoviti ločeno uporabo za moške in ženske.
 - 14.1.4. Kadar po prvem odstavku točke 14.1.1. garderobe niso zahtevane, mora imeti vsak delavec na razpolago prostor, kamor lahko zaklene svoja oblačila in osebne predmete.
- 14.2. Prhe in umivalniki
 - 14.2.1. Če je zaradi vrste dela ali iz zdravstvenih razlogov potrebno, mora biti na razpolago ustrezno število prh. Kadar delavci na gradbišču izvajajo dela v močno prašni atmosferi, pod vplivom strupov, jedkih snovi ali s snovmi, ki so nevarne za infekcijo, ali delajo v vročem prostoru, mora biti na gradbišču na vsakih 10 delavcev po ena prha s toplo in mrzlo tekočo vodo, milom, zaščitno kremo in sredstvom za dezinfekcijo. Kopalnice za moške in ženske morajo biti ločene ali pa mora biti zagotovljena ločena uporaba.
 - 14.2.2. Kopalnice s prhami morajo biti dovolj velike, da se lahko vsak delavec brez zadržkov umiva v razmerah, ki ustrezajo higienskemu standardu. Prhe morajo imeti vročo in mrzlo vodo.
 - 14.2.3. Kadar po prvem odstavku točke 14.2.1. prhe niso potrebne, mora biti v bližini delovišč in garderob delavcem zagotovljena uporaba zadostnega števila ustreznih umivalnikov z vročo in mrzlo tekočo vodo. Umivalniki za ženske in moške morajo biti ločeni ali pa mora biti zagotovljena ločena uporaba.
 - 14.2.4. Kadar so prostori s prhami ali umivalniki ločeni od garderob, mora biti med temi prostori neposredna povezava.
- 14.3. Stranišča in umivalniki
V bližini delovišč, prostorov za počitek, garderob in prostorov s prhami in umivalniki morajo biti na razpolago posebni prostori z ustreznim številom stranišč in umivalnikov. Stranišča za moške in ženske morajo biti ločena ali pa mora biti zagotovljena ločena uporaba.

15. Prostori za počitek in/ali prostori za nastanitev

- 15.1. Kadar je potrebno, glede na vrsto dejavnosti, število zaposlenih in oddaljenost gradbišča, morajo biti za delavce na razpolago enostavno dostopni prostori za počitek in/ali prostori za nastanitev.
- 15.2. Prostori za počitek in/ali prostori za nastanitev morajo biti dovolj veliki in opremljeni z ustreznim številom miz in sedišč z naslonjali za celotno število delavcev na gradbišču.
- 15.3. Če ni posebnih prostorov za počitek, morajo biti na voljo drugi prostori, kjer se delavci lahko zadržujejo med prekinitvami dela.

- 15.4. Stalni prostori za nastanitev morajo imeti zadostno sanitarno opremo, prostor za počitek in prostor za preživljanje prostega časa, razen če se uporabljajo le v izjemnih primerih. Opremljeni morajo biti s posteljami, omarami, mizami in sedeži z naslonjali, upoštevajoč število delavcev, ter urejeni tako, da so, kjer je to ustrezno, ločeni za moške in ženske.
- 15.5. V prostorih za počitek in prostorih za nastanitev je treba upoštevati predpise, ki urejajo prepoved kajenja oziroma uporabe tobačnih in povezanih izdelkov v zaprtih javnih in delovnih prostorih.
- 16. Nosečnice in doječe matere**
Nosečnice in doječe matere morajo imeti možnost, da se v ustreznih pogojih uležijo in odpočijejo.
- 17. Invalidni delavci**
Če je potrebno, morajo biti delovna mesta organizirana tako, da so upoštevane potrebe invalidnih delavcev. Potrebe iz prvega stavka se nanašajo zlasti na vrata, prehode, stopnišča, prhe, umivalnike in stranišča, ki jih invalidni delavci neposredno uporabljajo, in delovišča, na katerih delajo.
- 18. Ostale določbe**
- 18.1. Obseg gradbišča mora biti označen in urejen tako, da je jasno viden in razpoznaven od okolice.
- 18.2. Delavci morajo imeti na gradbišču na razpolago zadostno količino pitne vode in po možnosti druge primerne brezalkoholne pijače, tako v prostorih za nastanitev, kakor tudi v bližini delovišč.
- 18.3. Za delavce morajo biti na razpolago:
- prostori, ki jim omogočajo, da pojedjo svoje obroke hrane v primernih razmerah,
 - pripomočki, ki jim omogočajo pripravo obrokov hrane v primernih razmerah, kadar je to potrebno.

B) SPECIFIČNE ZAHTEVE ZA DELOVNA MESTA NA GRADBIŠČIH

Delovišča v zaprtih prostorih na gradbiščih

1. Stabilnost in trdnost

Konstrukcija in stabilnost objektov morata ustrezati vrsti njihove uporabe.

2. Izhodi v sili

Vrata na izhodih v sili se morajo odpirati navzven. Vrata iz prvega odstavka ne smejo biti zaklenjena ali drugače blokirana tako, da jih lahko katerakoli oseba v sili z lahkoto in nemudoma odpre. Drsni ali vrtljivi vrat ni dovoljeno uporabljati kot izhode v sili.

3. Prezračevanje

Če se uporabljajo klimatizacijske ali mehanske prezračevalne naprave, morajo le-te delovati tako, da delavci niso izpostavljeni prepihu, ki povzroča neugodje. Kakršnekoli odložene predmete (stvari) ali umazanijo, ki bi z onesnaženjem zraka povzročila tveganje za zdravje delavcev, je treba takoj odstraniti.

4. Temperatura

4.1. Temperatura v prostorih za počitek, prostorih za delavce, ki so trenutno v službi, v sanitarnih prostorih, jedilnicah in prostorih za nudenje prve pomoči mora ustrezati namembnosti takih prostorov.

4.2. Strešna ali stropna okna in steklene pregrade morajo preprečiti prekomerni učinek sončnega sevanja glede na vrsto dela in uporabo prostorov.

5. Naravna in umetna razsvetljava

Delovna mesta morajo, kolikor je mogoče, imeti dovolj naravne svetlobe in biti opremljena z viri umetne svetlobe, ki omogočajo varno in zdravo delo.

6. Tla, stene, stropi in strehe prostorov

6.1. Tla v delovnih prostorih ne smejo imeti nevarnih izboklin, lukenj ali nagibov; biti morajo trdna, stabilna in ne spolzka.

6.2. Površine tal, sten in stropov v prostorih morajo biti take, da se lahko očistijo ali drugače vzdržujejo na primernem higienskem nivoju.

6.3. Prozorne ali prosojne stene, zlasti pregrade, ki so v celoti iz stekla, v prostorih, v bližini delovišč ali prometnih poti, morajo biti jasno označene in narejene iz varnih materialov, ali pa morajo biti v takih prostorih ali ob prometnih poteh zaščitene tako, da se delavci ne morejo poškodovati, če bi se razbile.

7. Stenska in strešna ali stropna okna

7.1. Okna morajo biti takšna, da jih delavci lahko odpirajo, zapirajo, uravnavajo ali zaklepajo na varen način. Kadar so okna odprta, ne smejo biti v takih položajih, ki bi predstavljali tveganje za varnost in zdravje delavcev.

7.2. Stenska ali stropna okna morajo biti načrtovana skupaj z opremo ali biti drugače opremljena z napravami, ki omogočajo čiščenje brez tveganj varnost in zdravje delavcev, ki opravljajo to delo, kakor tudi za delavce, ki se tam nahajajo.

8. Vrata in vhodi

8.1. Položaj, število in dimenzije vrat in vhodov ter materiali, ki se uporabljajo za njihovo izdelavo, morajo ustrezati vrsti in načinu uporabe prostorov ali površin.

8.2. Prozorna vrata morajo biti ustrezno označena z dobro vidnimi oznakami v višini oči.

8.3. Vrtljiva vrata in vhodi morajo biti prozorni ali imeti ploskve (line), skozi katere se vidi.

8.4. Če prozorne ali prosojne površine na vratih ali vseh vhodih niso narejene iz varnih materialov in če obstaja tveganje, da se delavci poškodujejo, če se vrata razbijejo, morajo biti take površine zaščitene pred lomom.

9. Prometne poti

Kadar to narekuje uporaba in oprema prostorov, morajo biti prometne poti zaradi zagotavljanja varnosti in zdravja delavcev jasno označene.

10. Posebni ukrepi za tekoče stopnice in tekoče pohodne proge

Tekoče stopnice in tekoče pohodne proge morajo varno delovati. Opremljene morajo biti z vsemi potrebnimi varnostnimi napravami. Opremljene morajo biti s hitro prepoznavnimi in dostopnimi napravami za izklop v sili.

11. Velikost prostorov

Delovni prostori morajo imeti zadostno površino in višino, da lahko delavci opravljajo svoje delo, ne da bi bili pri tem ogroženi njihova varnost, zdravje ali dobro počutje.

Delovišča na prostem

1. Stabilnost in trdnost

- 1.1. Premična ali nepremična delovišča na višini ali na tleh morajo biti trdna in stabilna, pri čemer je treba upoštevati:

- število delavcev na deloviščih,
- največje nosilnosti in razporeditev obtežbe,
- zunanje vplive, katerim so lahko izpostavljena.

Če podporna konstrukcija in drugi deli konstrukcije delovišč sami po sebi niso stabilni, je treba njihovo stabilnost zagotoviti z ustreznimi in varnimi načini pritrditve, da bi se izognili kakršnemu koli nehotenemu ali samodejnemu premiku celega delovišča ali posameznih delov.

- 1.2. Preverjanje

Stabilnost in trdnost morata biti na ustrezen način preverjeni, še zlasti po vsaki spremembi višine ali globine na delovišču.

2. Instalacije za distribucijo energije

- 2.1. Instalacije za distribucijo energije na gradbišču, zlasti tiste, ki so podvržene zunanjim vplivom, je treba redno pregledovati in vzdrževati.
- 2.2. Pred začetkom dela na gradbišču je treba identificirati obstoječe instalacije, jih pregledati in jasno označiti.
- 2.3. Prostozačne električne vodnike je treba, če je le mogoče, premestiti izven gradbišča ali pa prekiniti električni tok. Če to ni mogoče, je treba postaviti varnostne pregrade, ki zagotovijo, da vozila in napeljave ne pridejo v stik s prostozračnimi električnimi vodniki. Kadar morajo vozila voziti pod električnimi vodi, je treba postaviti ustrezne opozorilne znake in viseče zaščitne table.

3. Vplivi vremenskih pojavov

- 3.1. Delavce je treba zavarovati pred vplivi vremena, ki bi lahko bili škodljivi za njihovo zdravje in varnost.

4. Padajoči predmeti

Delavci morajo biti pred padajočimi predmeti zavarovani s kolektivnimi ukrepi, kadarkoli je to tehnično izvedljivo. Materiale in delovno opremo je treba zložiti ali razmestiti tako, da se ne morejo zrušiti ali prevrniti. Kadar je potrebno, morajo biti na gradbišču narejeni pokriti prehodi ali pa mora biti preprečen dostop na nevarna območja.

5. Padci z višine

- 5.1. Padce z višine je treba fizično preprečiti zlasti s kolektivnimi ukrepi tako, da so vsa delovna mesta na višini ograjena z dovolj visoko in trdno ograjo, ki ima spodaj robno desko in kolensko prečko. Opirjalna prečka mora biti dovolj trdna. Ograje so lahko izvedene tudi na drugačen ustrezen način.
- 5.2. Delo na višini se sme opravljati le z ustrežno opremo ali z uporabo varnostnih naprav, kot so ograje, ploščadi, lovilni odri ali lovilne mreže. Če uporaba te opreme oziroma naprav ni možna zaradi narave dela, je treba z drugimi metodami in sredstvi zagotoviti ustrežno varnost.

6. Odri in lestve

- 6.1. Odri morajo biti ustrezno načrtovani, postavljeni in vzdrževani, da se ne zrušijo ali nehoteno premaknejo.

- 6.2. Odri ter prehodi in dostopi nanje morajo biti postavljeni, dimenzionirani, zavarovani in uporabljeni tako, da ljudje ne morejo pasti z njih in niso izpostavljeni padajočim predmetom.
- 6.3. Odre mora pregledati in dovoliti uporabo vodja del po predpisih o graditvi objektov:
- preden se začnejo uporabljati,
 - kasneje v rednih presledkih, najmanj enkrat mesečno,
 - po katerikoli modifikaciji, po daljšem času neuporabe, po izpostavljenosti slabemu vremenu ali potresom, po poškodbah ali katerikoli drugi okoliščini, ki bi lahko vplivala na stabilnost in trdnost odra.
- Dokazilo o pregledu posameznega odra in o dovoljenju za njegovo uporabo mora biti v pisni obliki pritrjeno na oder.
- 6.4. Lestve morajo biti dovolj trdne in ustrezno vzdrževane. Uporabljati se morajo pravilno, na primernih mestih in v skladu z njihovo namembnostjo.
- 6.5. Premični odri morajo biti zavarovani pred nehotenimi premiki.

7. Oprema za dvigovanje in prenašanje

- 7.1. Vse naprave in pripomočki za dvigovanje in prenašanje, vključno s sestavnimi deli, dodatki, sidri in podporniki morajo biti:
- ustrezno načrtovani in sestavljeni ter dovolj trdni glede na namembnost,
 - pravilno nameščeni in uporabljeni,
 - vzdrževani v dobrem delovnem stanju,
 - pregledani in redno preizkušani ter kontrolirani v skladu z veljavnimi predpisi,
 - upravljati jih smejo le ustrezno usposobljeni delavci.
- 7.2. Na vseh napravah in pripomočkih za dvigovanje in prenašanje mora biti jasno označena največja dovoljena nosilnost.
- 7.3. Opreme in pripomočkov za dvigovanje se ne sme uporabljati v namene, za katere niso predvideni.
- 7.4. Za postavitev žerjavov, avtodvigal in drugih dvižnih naprav je treba zagotoviti primerno urejeno in ustrezno utrjeno površino glede na pričakovane obremenitve oz. uporabljeno delovno opremo.

8. Vozila in stroji za izkopavanje, premeščanje in prevoz materiala

- 8.1. Vsa vozila in stroji za izkopavanje, premeščanje in prevoz materiala morajo biti:
- ustrezno načrtovani in izdelani, pri čemer je treba upoštevati ergonomska načela,
 - vzdrževani v dobrem delovnem in voznem stanju,
 - pravilno uporabljeni.
- 8.2. Vozniki in upravljavci vozil in strojev za izkopavanje in premeščanje materialov morajo biti posebej usposobljeni za taka dela.
- 8.3. Z varnostnimi ukrepi mora biti zagotovljeno, da vozila in stroji za izkopavanje in premeščanje materialov ne padejo v gradbene jame ali v vodo.
- 8.4. Stroji za izkopavanje in premeščanje materialov morajo biti opremljeni z varovalnimi konstrukcijami, ki voznika varujejo, da ga stroj, če se prevrne, ne zmečka, in ga ščitijo pred padajočimi predmeti, kadar je to potrebno.

9. Napeljave, stroji in oprema

- 9.1. Napeljave, stroji in oprema, vključno z ročnimi orodji, na mehaniziran pogon ali brez njega, morajo biti:
- primerno načrtovani in izdelani, pri tem pa je treba upoštevati ergonomska načela,
 - vzdrževani v dobrem delovnem stanju,
 - uporabljeni izključno za delo, za katero so namenjeni,
 - upravljati jih smejo le ustrezno usposobljeni delavci.
- 9.2. Naprave in opremo pod tlakom je treba redno pregledovati in preskušati v skladu z veljavnimi predpisi.

10. Gradbene jame, vodnjaki, gradbišča pod zemljo, predori in zemeljska dela

- 10.1. Pri delu v gradbenih jamah, vodnjakih, gradbiščih pod zemljo ali predorih je treba upoštevati naslednje varnostne ukrepe:
- uporabiti ustrezne oporne konstrukcije ali nasip,
 - preprečiti tveganja za padec človeka, materialov ali predmetov ali poplavljanje,
 - zagotoviti zadostno prezračevanje na vseh deloviščih za zagotovitev takega zraka za dihanje, ki ni nevaren ali zdravju škodljiv,
 - omogočiti delavcem, da se umaknejo na varno območje v primeru požara ali vdora vode ali materialov.

- 10.2. Pred začetkom izkopavanja je treba sprejeti ukrepe za določitev in čim večje zmanjšanje katerihkoli tveganj za varnost in zdravje pri delu, do katerih lahko pride zaradi podzemskih kablov in drugih inštalacij.
- 10.3. Za dostop v/iz gradbene jame je treba zagotoviti varne dostope.
- 10.4. Kupi zemlje, materiali in premikajoča se vozila morajo biti v ustrezni oddaljenosti od gradbenih jam. Če je potrebno, je treba postaviti ustrezne pregrade.

11. Rušenje

Pri rušenju zgradbe ali gradbene konstrukcije:

- je treba sprejeti ustrezne varnostne ukrepe ter izvajati ustrezne metode in postopke,
- delo načrtovati in izvajati pod nadzorom vodje del po predpisih o graditvi objektov.

12. Kovinski ali betonski okvirji, opaži in težki montažni elementi

- 12.1. Kovinski ali betonski okvirji in njihovi elementi, opaži, montažni elementi ali začasne podporne konstrukcije ter oporniki se smejo postaviti ali odstraniti samo pod nadzorom delovodje.
- 12.2. Za varovanje delavcev pred tveganji, ki jih predstavlja začasna premajhna trdnost ali nestabilnost konstrukcije, morajo biti uvedeni posebni varnostni ukrepi.
- 12.3. Opaže, začasne podporne konstrukcije in opornike je treba načrtovati in oblikovati ter montirati in vzdrževati tako, da brez tveganj prenašajo kakršne koli obremenitve ali napetosti, s katerimi utegnejo biti obremenjeni.

13. Podvodni zvoni in kesoni

- 13.1. Vsi podvodni zvoni in kesoni morajo biti:
 - zgrajeni iz primernih materialov ustrezne trdnosti,
 - primerno opremljeni, da se delavci v primeru vdora vode ali materialov lahko umaknejo na varno mesto.
- 13.2. Gradnja, montaža, spreminjanje ali demontaža podvodnega zvona ali kesona se lahko opravlja le pod nadzorom vodje del.
- 13.3. Vse podvodne zvone in kesone mora vodja del pregledovati v ustreznih intervalih.

14. Delo na strehi

- 14.1. Če je višina stojišča, s katerega je možen padec, večja od 2 m, ali nagib strehe oz. površine v naklonu presega 30°, mora delodajalec sprejeti varnostne ukrepe za preprečevanje padcev delavcev, orodij ali drugih predmetov ali materialov.
- 14.2. Če delavci delajo na strehi, v njeni bližini ali na katerikoli drugi površini, ki je narejena iz lomljivih materialov, skozi katero se lahko pade, mora delodajalec sprejeti varnostne ukrepe, da se zagotovi, da delavci ne padejo na tla.

C) DODATNE ZAHTEVE ZA ZAGOTOVITEV VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI GRADBENEM DELU

1. Splošne dodatne zahteve

- 1.1. Pred začetkom izvajanja kakršnihkoli del na območju bodočega gradbišča mora biti zagotovljeno, da bodo v času izvajanja del preprečena vsa tveganja za varnost in zdravje delavcev, ki bi lahko izhajala iz obstoječih inštalacij, naprav, objektov in dejavnosti, ki se ali so se opravljale na območju gradbišča.
- 1.2. Gradbišče mora biti ves čas gradnje urejeno tako, da je omogočeno neovirano in varno izvajanje vseh del, da ne obstajajo tveganja za nastanek poškodb in zdravstvenih okvar delavcev in drugih oseb. Biti mora ustrezno ograjeno in zavarovano proti okolici. Vsi prehodi in dostopi na gradbišču morajo biti prosti, dovolj široki, redno očiščeni in vzdrževani ter ustrezno osvetljeni. Iz tal, sten ali stropa štrleče palice (armatura) morajo biti zakrivljene ali zaščitene tako, da ne more priti do poškodb delavcev. Vse ovire, ki predstavljajo tveganja za poškodbe delavcev, morajo biti zaščitene ali označene. Gradbiščni red mora biti izobešen na vidnih mestih na vseh vhodih na gradbišče, v jedilnici in v vseh garderobah delavcev.
- 1.3. Kolikor je gradbišče neposredno na ali ob prometni komunikaciji ali prostoru, na katerem se izvajajo druge dejavnosti, mora biti poskrbljeno za varnost mimoidočih, kakor tudi za varnost in zdravje delavcev na gradbišču, ter zagotovljen varen dostop delavcev na takšno gradbišče.
- 1.3.1. Ob izvajanju del na visokih objektih mora biti okolica gradbišča zavarovana pred padajočim materialom tako, da je horizontalna razdalja med najbližjo vertikalo delovnega mesta na objektu in mejo gradbišča (gradbiščno ograjo) vsaj 3 m ali 20 % maksimalne višine objekta na tem delu, ni pa potrebno, da je ta razdalja večja od 12 m. Razdalja zavarovanega območja pa je lahko ob izvedbi dodatnega zavarovanja pred padajočim materialom manjša. Dodatno zavarovanje pred padajočim materialom je lahko izvedeno s konzolnimi ali lovilnimi odri (predvsem ob ali pod etažo v izgradnji), pri katerih mora biti spodnji zaščitni rob v varnostni ograji poln in visok vsaj 50 cm. Prav tako je lahko dodatno zavarovanje pred padajočim materialom izvedeno z zaščitnimi nadstreški, z lovilnimi mrežami ob objektu, z na oder nameščenimi varovalnimi mrežami ali zavesami ali ponjavami ter na drug primeren način.
- 1.3.2. V primeru, da je gradbišče na komunikaciji, promet po njej pa je preusmerjen, mora biti na mestu preusmeritve gradbišče zavarovano tako, da je preprečen nalet vozil na gradbišče.
- 1.4. Pomožni obrati na gradbišču, kot so tesarske, mizarske, ključavničarske in druge delavnice, morajo praviloma ostati izven nevarnih con. Če to ni mogoče, mora biti za varnost in zdravje delavcev poskrbljeno na drug ustrezen način, kot je predvideno v varnostnem načrtu.

2. Skladiščne površine

- 2.1. Skladiščenje materiala mora biti urejeno tako, da ni ogrožena varnost in zdravje delavcev. Zlaganje mora ustrezati lastnostim materialov, preprečeno mora biti nehoteno premikanje. Najvišja dovoljena višina ročno zloženih skladovnic je 2 m z izjemo zlaganja lažjih kosov materiala. Uskladiščeni materiali morajo biti zaščiteni pred zunanjimi vplivi (vplivi prometa po gradbišču, izvajanja del in podobno).

3. Nevarne snovi

- 3.1. Nevarne snovi morajo biti na gradbišču hranjene v prostorih, ki so ločeni od drugih in označeni ter urejeni namensko v skladu z lastnostmi snovi in navodili z varnostnih listin. Pretakanje nevarnih tekočin v posode, namenjene za shranjevanje hrane ali pijače, ter druge posode, ki po namenu temu ne ustrezajo, je prepovedano.
- 3.2. V neposredni bližini hranjenja nevarnih snovi morajo biti vedno na voljo kopije varnostnih listin ter ustrezna sredstva in oprema za nudenje prve pomoči, v primeru hranjenja vnetljivih ali eksplozivnih snovi pa tudi oprema za gašenje. Neposredno na delovnih mestih na gradbišču je dovoljeno hraniti nevarne snovi samo v količini, ki je nujna za enodnevno delo.

4. Garderobe, sanitarni prostori, prostori za zadrževanje delavcev, jedilnice

- 4.1. Na gradbišču mora biti pred začetkom izvajanja del poskrbljeno za primerne sanitarno-higienske razmere.
- 4.2. Garderobni prostori morajo biti opremljeni z omaricami za shranjevanje osebne garderobe, ki se lahko zaklenejo. Vsak delavec mora imeti na voljo vsaj eno omarico, kadar pa opravlja dela v izredno umazani, agresivni ali vroči atmosferi, mu mora delodajalec zagotoviti ločeni omarici za umazano in za čisto garderobo. Garderobe niso potrebne na gradbišču, kadar gre za izvajanje kratkotrajnih del ali kadar so delavcem na voljo v prostorih, ki so oddaljeni od gradbišča manj kot

- 30 km, ter delodajalec zagotovi urejen prevoz delavcev do teh prostorov. Delavcem pa mora biti tudi v takem primeru na voljo prostor, kamor lahko zaklenejo svoja oblačila in osebne predmete.
- 4.3. Delavci morajo imeti na gradbišču ali v neposredni bližini na voljo stranišča, ki ustrezajo sanitarnim predpisom in se lahko zaklenejo. Na vsakih 30 delavcev mora biti po ena sanitarna kabina. V neposredni bližini sanitarij mora obstajati možnost umivanja z vročo in mrzlo vodo. Na vsakih 10 delavcev, ki istočasno zaključijo z deli, mora biti na voljo 1 umivalnik z milom in papirnatimi brisačami.
- 4.4. Kadar je predvideno, da se izvajajo dela na gradbišču na prostem ali v odprtih prostorih, je treba zagotoviti tudi prostor za počitek, sušenje oblačil in ogrevanje delavcev. Prosta površina tega prostora mora znašati vsaj $0,75 \text{ m}^2$ na delavca, vendar ne sme biti manjši kot 4 m^2 , višina prostora pa mora biti vsaj 205 cm. Zagotovljena temperatura v prostoru mora biti vsaj 20°C . Kot prostor za zadrževanje in ogrevanje se lahko uporabi tudi prostor za garderobe ali prostori za nastanitev, če izpolnjujejo zgoraj opisane zahteve. Teh prostorov ni treba urediti na gradbiščih, kjer dela največ pet delavcev manj kot sedem dni, vendar mora biti tudi tedaj poskrbljeno, da se delavci lahko posušijo in ogrejejo.
- 4.5. Na gradbišču mora biti urejen čist prostor, opremljen z mizami, ki lahko delavcem služi kot jedilnica. Ob mizah morajo biti sedeži. Prostor mora biti opremljen z obešalniki za odlaganje vrhnje obleke, v bližini pa mora obstajati tudi možnost za umivanje rok ter hladna pitna voda ali drugi ohlajeni brezalkoholni napitki. V zimskem času mora biti prostor primerno ogrevan. Jedilnice niso potrebne, kadar delodajalec zagotovi prehrano delavcev na drug ustrezen način.

5. Električne inštalacije na gradbišču

5. Električne inštalacije na gradbišču
- 5.1. Električne inštalacije in oprema na gradbišču mora ustrezati veljavnim predpisom, slovenskim standardom in tehničnim smernicam. Pri nameščanju, uporabi in odstranjevanju je treba upoštevati navodila proizvajalcev.
- 5.2. Električne inštalacije in opremo smejo na gradbišču izvajati, popravljati, vzdrževati in odstranjevati le strokovno usposobljeni delavci elektrotehniške stroke.
- 5.3. Električne inštalacije in oprema morajo biti zavarovane pred vremenskimi vplivi (stopnja mehanske zaščite vsaj IP 44). Fiksne naprave in inštalacija gradbišča, kakor tudi razdelilne omarice, orodja, oprema ter stikala in krmilne naprave morajo imeti stopnjo mehanske zaščite pred prašnimi delci in vodo v izvedbi vsaj IP 44. Razdelilne omarice morajo biti izdelane v skladu z zahtevami standardov. Postavljene morajo biti stabilno na dostopnem mestu in biti zaprte. Opremljene morajo biti z zaščitno napravo na diferenčni tok (FI – zaščitno stikalo), ki ne presega nazivne vrednosti 30 mA. Pokrovi razdelilnih omaric se lahko odpirajo le s posebnim orodjem.
- 5.4. Prosti električni kabli na gradbišču morajo biti napeljeni tako, da ni tveganja za mehansko poškodovanje. Prosto po tleh so lahko položeni samo kabli tipa HO 7 RN – F, ki morajo biti na vseh prehodih za vozila in območjih, kjer se opravlja delo s težko gradbeno mehanizacijo, mehansko zaščiteni ali nameščeni na višini najmanj 6 m. Najnižja točka kablov nad mestom dela mora biti na višini najmanj 2,5 m. Poškodovane vodnike je treba zamenjati z novimi.
- 5.5. Podaljševalni kabli za napajanje električnih premičnih in prenosnih orodij in naprav na gradbišču morajo biti upogljivi. Kabli morajo biti izdelani skladno z zahtevami standardov v izvedbi vsaj HO 5 RN – F in primerno mehansko zaščiteni ali postavljeni na zadostni višini. Poškodovane kable je treba zamenjati z novimi. Prosti električni kabli in podaljševalni kabli v zaprtih prostorih na gradbišču morajo biti nameščeni tako, da ne ovirajo gibanja delavcev. Na gradbiščih se lahko uporablja samo kabelske kolute (bobne), ki so opremljeni z vtičnicami pokritimi s pokrovčki proti škropljenju vode, termičnim varovalom proti pregretju kabla in težkim gumi kablom tipa HO 7 RN – F ter v stopnji mehanske zaščite vsaj IP 44. Pred vsako uporabo kabelskih podaljškov je treba opraviti vizualni pregled. Kadar so vidne poškodbe na izolaciji, uvodnicah, vtiču, vtičnici, termičnem varovalu ali pa je kabel izpuljen iz vtičnice ali vtiča, podaljška ni dovoljeno uporabljati. Krpanje izolacije z izolirnimi trakovi ni dovoljeno.
- 5.6. Priključevanje električnih naprav na omrežje je dovoljeno samo preko električnih razdelilnikov, dodatno varovanih z zaščitno napravo na diferenčni tok, ki ne presega nazivne vrednosti 30 mA. Neposredno priključevanje električnih naprav na vtičnice hišnih inštalacij ni dovoljeno.
- 5.7. Na gradbišču se lahko uporablja samo vtiče in vtičnice z zaščitnim polom ali industrijske vtičnice. Prepovedana je uporaba razdelilnih vtičnic. Industrijske trifazne vtičnice morajo biti pet-polne, vezava v njih pa desnosučna.

- 5.8. Splošna osvetljenost gradbišča (ob izvajanju del ponoči in v naravno neosvetljenih prostorih) mora znašati vsaj 50 luxov, lokalna osvetljenost na delovnih mestih ob strojih ter na krajih, kjer se opravlja privezovanje in odvezovanje bremen pa najmanj 150 luxov. Svetila morajo biti izdelana v skladu z zahtevami standardov v izvedbi vsaj IP 54 ter biti nameščena na višini vsaj 2,5 metra od tal, odvisno od okoliščin, in biti vedno čista.
- 5.9. Na mestih dela s posebno neugodnimi razmerami, kot v mokrem okolju, vročem okolju, utesnjenem prevodnem okolju, ipd. se morajo uporabljati prenosna orodja, pri katerih je zagotovljeno napajanje z malo napetostjo ali drugi vir napajanja, ki zagotavlja enako stopnjo varnosti. Drugi viri napajanj se morajo nahajati izven nevarnih prostorov.
- 5.10. Električne napeljave, naprave in opremo na gradbišču je dovoljeno uporabljati šele, ko je z meritvami ugotovljeno, da je brezhibna. Periodične preizkuse inštalacij je treba opravljati vsaj dvakrat na leto (v poletnem in zimskem času). Vizualne preglede morajo redno dnevno opravljati o tem poučeni delavci, mesečno pa strokovno usposobljeni delavci elektrotehniške stroke. O meritvah in mesečnih pregledih je treba izdelati zapisnik in voditi o tem evidenco do zaključka gradnje.
- 5.11. Pri izvedbi del na gradbiščih, ki se izvajajo v bližini nadzemnih vodov pod napetostjo, je treba zagotoviti označitev dovoljenih mej, s katerimi bo zagotovljen dobro viden način prepoznavanja varnostnih razdalj pri izvajanju del v bližini nadzemnih vodov, ki so pod napetostjo, v skladu s predpisi, ki urejajo varno delo pred nevarnostjo električnega toka. Pri tem je treba upoštevati varnostne razdalje, opredeljene v predpisih, ki opredeljujejo zahteve v zvezi z varovanjem delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti delovanja električnega toka.
- 5.12. Improvizirano priključevanje porabnikov je prepovedano. Konci vodnikov in kablov, ki niso v uporabi in lahko pridejo pod napetost, se morajo kratkostično zvezati in izolirati ali drugače zaščititi pred neposrednim dotikom.
- 5.13. Na mestih, kjer obstaja eksplozijska ogroženost, se smejo uporabljati le električne naprave v protiekspluzijsko zaščiteni izvedbi.

6. Ureditev delovnih mest

- 6.1. Delovna mesta morajo biti vedno urejena in dostopna tako, da ustrezajo:
- vrsti gradnje,
 - spreminjajočemu se stanju na gradbišču,
 - vremenskim vplivom,
 - vrsti del,
- in morajo zagotavljati varno izvajanje del.
- 6.2. Delovna mesta v zaprtih, tesnih (cevovodi, silosi in podobno) in podzemnih prostorih (predori, vodnjaki, jaški in podobno) morajo biti tako prezračevana, da:
- je zagotovljena prisotnost kisika v zraku vsaj 19%;
 - dopustne koncentracije nevarnih plinov in prahu v zraku niso presežene;
 - ni možen nastanek eksplozije.
- Če v zaprtem prostoru v delovnem postopku nastajajo škodljivi plini, mora biti zagotovljeno prisilno prezračevanje in kontrola plinov ter vzpostavljen sistem alarmiranja. Prah in plini, ki nastajajo v postopku dela, morajo biti odsesovani čim bližje mestu nastanka.
- 6.3. Delovna mesta na višini
- 6.3.1. Delovna mesta, s katerih obstaja možnost padcev v globino, morajo biti zavarovana proti padcu v globino, in sicer:
- neodvisno od višine delovna mesta na prehodih in poteh nad ter ob vodi in snoveh, v katerih obstaja možnost utopitve oziroma zadušitve;
 - nad višino 1 metra od tal na stopniščih, rampah, prehodih in delovnih mestih ob strojih;
 - nad višino 2 metrov od tal na vseh drugih delovnih mestih;
 - vse odprtine in poglobitve v tleh, medetažnih konstrukcijah, na strehah.
- 6.4. Izvajanje del nad delovnimi mesti je dovoljeno samo ob izvedbi ustreznih ukrepov za varovanje vseh delavcev.

7. Zavarovanje delovnih mest na višini

- 7.1. Zavarovanje delovnih mest na višini proti padcu v globino je lahko izvedeno z varnostno ograjo po opisu:
- Varnostna ograja mora biti visoka 100 cm s toleranco +/- 5 cm, merjeno od tal delovne površine. Izdelana mora biti iz zdravega in nepoškodovanega lesa ali drugega primerne materiala. Razmik in velikosti stebričev ter drugih elementov ograje morajo na zgornjem robu (oprijemu) ustrezati vodoravni obremenitvi najmanj 300 N/m. Razdalja med horizontalnimi elementi polnila

varnostne ograje ne sme biti več kot 47 cm. Pri dnu varnostne ograje mora biti na notranji strani vertikalnih stebričkov poln varovalni rob (deska), visok najmanj 15 cm. Spodnji varovalni rob ni potreben v ograji na stopniščih, rampah in poševnih prehodih. Namesto vzdolžnega polnila iz desk (kolensko zavarovanje) je možna uporaba mreže z očesi največ 2 cm x 2 cm po vsej višini ograje. Pri varnostnih ograjah večjih dolžin in večjih obremenitev (ob prometu) ter ograjah na velikih višinah morajo biti predhodno izdelani ustrezni načrti in statični izračuni. Varnostna ograja se šteje za varno tudi, če je izdelana drugače, v skladu s slovenskimi, evropskimi ali mednarodnimi standardi in je to dokazano z ustrežno dokumentacijo.

- 7.2. Če je potrebno zaradi narave del varnostno ograjo odstraniti z izpostavljenega roba, morajo biti delavci na takih delovnih mestih varovani z varnostnimi pasovi, delo pa je treba opravljati pod nadzorstvom vodje del na gradbišču. Tako področje je treba v oddaljenosti od 1 m do 3 m od izpostavljenega roba vzporedno zavarovati z nadomestno ograjo. Če površina ni nagnjena več kot 20°, je na oddaljenosti vsaj 2 m od previsnega roba lahko nameščena tudi signalna vrv ali veriga z dobro vidnimi zastavicami, nameščenimi v razmikih do 1 m. Signalna vrv mora biti nameščena na višini od 100 cm do 130 cm od tal ter pritrjena na stebričke ali druge podpore tako, da se obremenitev iz enega polja ne more prenašati v drugo polje. Stebrički se pri obtežbi 70 N na višini 100 cm ne smejo prevrniti ali premakniti po podlagi. Na vseh dohodih in drugih mestih ob vrvi na medsebojni razdalji največ 20 metrov morajo biti nameščeni tudi opozorilni znaki za prepoved dostopa, za tveganje padca v globino in znaki za obvezno uporabo varnostnega pasu.
- 7.3. Kadar varnostne ograje iz tehnoloških razlogov ni možno izvesti, je nezavarovano delovno mesto na višini, ki bi po določilih iz 6. točke moralo biti zavarovano, treba zavarovati z lovilnimi mrežami, lovilnimi odri ali pa varnost delavcev zagotoviti na drug način (z osebno varovalno opremo), v skladu z določili uredbe ali standardi. Lovilne mreže morajo biti izdelane in nameščene v skladu s slovenskimi standardi začasne konstrukcije za gradnjo - varovalne mreže. Hoja delavcev pod mrežo mora biti omejena ali prepovedana, če obstaja tveganje, da bi padajoči material mrežo prebil (zavarovanje nevarnega območja pod mrežo, postavitve varnostnih znakov). Ustreznost namestitve lovilnih mrež in zavarovanja nevarnega območja mora pred začetkom del preveriti delovodja. Lovilni odri morajo biti izdelani in nameščeni v skladu z določili točke 11.5.
- 7.4. Odprtine v stenah in previsni robovi, ki so na višini več kot 2 m nad terenom in pri katerih je višina parapeta nižja od 85 cm, morajo biti do višine 100 cm nad tlemi zavarovani z varnostno ograjo.
- 7.5. Odprtine in prehodi v tleh, medetažnih konstrukcijah ali strehah morajo biti zavarovani ne glede na dimenzijo odprtine ali globino možnega padca s trdnimi pokrovi, ki so tako utrjeni, da je onemogočeno njihovo premikanje. Uporaba opažnih plošč za izdelavo takšnih pokrovov ni dovoljena. Namesto s pokrovom je odprtina lahko zavarovana tudi z varnostno ograjo.
- 7.6. Kadar delavci opravljajo gradbena dela iz priloge I te uredbe z vrvo tehniko tako, da visijo na vrveh, ta dela sodijo med posebno nevarna, zato jih smejo opravljati le usposobljeni delavci, zdravstveno sposobni za dela na višini. Teoretično in praktično usposabljanje teh delavcev mora obsegati tudi: poznavanje opreme, izdelavo sidrišč, izdelavo osnovnih vozlov, vrvne manevre in reševanje obviselga delavca z vrvi z višine. Teh del ni dovoljeno izvajati v neugodnih vremenskih razmerah. Med delom je obvezna uporaba kombiniranega varovalno pozicijsko sedežnega pasu izdelanega v skladu z zahtevami slovenskih standardov za osebno varovalno opremo za namestitvev pri delu in zaščito pred padci z višine, delavci pa morajo biti privezani z delovno vrvjo in zavarovani z varovalno vrvjo. Vsaka vrv mora biti vpeta na svoje trdno sidrišče. Prostor pod deloviščem je treba označiti z opozorilnim trakom in znaki kot je določeno v točki 7.3.

8. Prometne poti

- 8.1. Transportne poti, stopnice, prehodne rampe in lestve morajo biti načrtovane, locirane in izvedene tako, da zagotavljajo varen prehod ali prevoz ter da promet po njih ne ogroža delavcev, ki delajo na deloviščih v neposredni bližini. Površina, namenjena vozilom, in površina, namenjena prehodu pešcev, morata biti razmaknjeni ali ločeni z ograjo. Vrata se ne smejo odpirati v področje površine, namenjene prehodom.
- 8.2. Dostopi na delovna mesta na višini (ali v globini) so lahko izvedeni samo kot rampe ali stopnice. Rampe ter drugi poševni dohodi in prehodi za prenašanje materiala morajo biti široki najmanj 60 cm. Lestve se lahko uporabljajo za dostop na delovno mesto na višini samo:
- če znaša višinska razlika med nivoji, ki jih premoščamo, manj kot 5 m;
 - če je potreben dostop samo za opravljanje kratkotrajnih del;
 - za dostop na fasadni delovni oder in so lestve vgrajene znotraj konstrukcije odrov;
 - za dostop v izkope in jaške, kadar iz tehničnih razlogov ni možno izdelati rampe ali stopnišča.
- Izjemoma se lahko za dostop na delovna mesta na višini, v primerih kratkotrajnih del, uporabljajo tudi dvizgane košare, delavci pa morajo biti varovani, kot je opisano v točki 23. te priloge uredbe.

- 8.3. Nagib ramp ne sme presegati 40%, razen v primerih, ko za postavitve prehoda z zahtevanim nagibom ni dovolj prostora. V primerih, ko je poševni pod rampe dvignjen več kot 100 cm od tal, mora biti na prehodih in rampah na obeh straneh nameščena trdna varovalna ograja, visoka najmanj 100 cm in izdelana, kot je navedeno v 7. členu.
- 8.4. Rampe ter prehodi morajo biti zgrajeni iz trdnega in zdravega lesa ali drugega nosilnega materiala. Uporaba opažnih plošč za izdelavo ramp in prehodov ni dovoljena. Opiranje ramp ter prehodov na nestabilne elemente objekta v gradnji ali na kupe materiala ni dovoljeno. Na zgornji površini morajo imeti lesene rampe ter poševni prehodi, ki so strmejši od 10%, pritrjene letvice dimenzij 2,4 cm x 4,8 cm v enakih največ 35 cm presledkih. Površine ramp iz drugih materialov morajo biti izdelane tako, da je preprečen zdrs delavcev. Rampe ter prehodi, ki so sestavljeni iz več elementov, morajo delovati kot celota in biti podprti tako, da se ne upogibajo oziroma zibajo prekomerno. Šteje se, da se elementi poda ne upogibajo prekomerno, kadar upogib pod predvideno obremenitvijo ne presega 1/100 razdalje med podporami.
- 8.5. Pred uporabo in med deli je treba rampe in prehode redno pregledovati in vzdrževati v dobrem stanju in z njih čistiti raztreseni material. Uporaba poškodovanih in nedokončanih stopnišč, ramp in lestev ni dovoljena, kar mora delodajalec preprečiti s fizično zaporo ali označitvijo z ustreznim znakom.
- 8.6. Dostopi na delovna mesta na površinah v naklonu, kot so stopnice, rampe in podobno, morajo biti izvedeni tako, da so preprečeni zdrsi in padci delavcev po takšnih površinah, na primer z varnostnimi ograjami, lovilnimi mrežami in drugimi ustreznimi varnostni ukrepi.

9. Lestve in delovne hodulje

- 9.1. Prenosne lestve morajo biti izdelane v skladu z zahtevami slovenskih standardov za lestve ter biti pred uporabo pregledane in brezhibne.
- 9.2. Lestve morajo biti pri uporabi postavljene stabilno tako, da ne morejo zdrsniti, se prelomiti ali prevrtniti. Prenosne naslonske (enokrake) lestve, ki jih delavci uporabljajo za dostope na zidne robove, odre, v odprtine v tleh, jame, jarke in podobno, morajo biti ustrezne dolžine, tako da segajo najmanj 1 m preko mesta naslanjanja. Kot naslanjanja mora znašati med 65° in 75°. Naslanjanje lestev na kline (na vogalih zgradb ali drogov) ni dovoljeno.
- 9.3. Z lestev se lahko izvajajo le kratkotrajna dela, pri katerih ni potreben večji upor delavca, ter se uporablja le lažje ročno orodje in manjša količina materiala, ki ne more povzročiti dodatnih tveganj za varnost in zdravje delavcev. Delavec mora ob tem z obema nogama stati na istem klinu. Brez varovanja proti padcu v globino (brez privezovanja delavca) in brez uporabe varnostne čelade je dovoljeno izvajati samo dela na višini do 2 metra (stojišče). Največja dovoljena dolžina prenosnih naslonskih lestev, s katerih se lahko opravlja delo, je 8 m, dolžina dvokrakih (A) lestev pa 3 metre.
- 9.4. Delovne hodulje so ob uporabi delovne čelade dovoljene za izvajanje del do 3 metre od tal (doseg rok).

10. Delovni pod

- 10.1. Delovni pod (ploščad), s katerega se izvajajo dela na višini, mora biti stabilen in trden. Izdelan mora biti iz elementov, ki ustrezajo predvideni obremenitvi za pod delovnega odra, kot določajo slovenski standardi za začasne konstrukcije za gradnjo. V primeru, ko se za delovni pod uporabljajo deske, morajo biti te debeline vsaj 4,8 cm (plohi) in širine najmanj 20 cm, podprte pa na razdalji manj kot 250 cm. Biti morajo iz zdravega in nepoškodovanega lesa in očiščene žebeljev in drugih ovir. Plohi se morajo prilegati drug ob drugega in biti položeni vodoravno na trdne nosilce. Če plohi niso položeni v isti ravnini, temveč drug na drugega, je treba na stiku pritrditi trikotno letvico, ki omogoča prevoz z vozički in prepreči spotikanje. Plohi ne smejo segati manj kot 20 cm in ne več kot 30 cm preko končne podpore in morajo biti zavarovani pred premikom. Uporaba opažnih plošč za izdelavo delovnega poda ni dovoljena.
- 10.2. Širina delovnega poda mora biti prilagojena naravi dela, ki se na njem opravlja, vendar ne manjša kot 60 cm, če se opravlja delo na podu brez zlaganja ali pripravljanja materiala. Če se na delovnem podu odlaga, pripravlja material ali postavljajo pomožni elementi, mora biti njegova širina takšna, da omogoča delavcu najmanj 30 cm prostega prostora za gibanje.
- 10.3. Če je delovni pod ob steni objekta v višini več kot 100 cm od tal ali poda prostora, je lahko njegov rob oddaljen od stene največ 25 cm. Če je oddaljenost večja ali so v steni objekta večje odprtine, mora biti za varnost delavcev poskrbljeno skladno z ukrepi iz 7.1. točke ali drugače.
- 10.4. Elementi poda na odru (deske, pločevinaste plošče in drugo) morajo biti pred uporabo pazljivo pregledani. Poškodovanih oziroma obrabljenih elementov ni dovoljeno vgrajevati.
- 10.5. Pri prenašanju, prevažanju in zlaganju gradbenega materiala in težjih gradbenih elementov na delovnih podih je treba ravnati pazljivo. Material mora biti na delovnem podu pravilno zložen in

razporejen tako, da ne presega predvidene obremenitve poda. Delovni pod mora biti redno pregledovan in vzdrževan, odpadni material pa sproti odstranjen.

11. Odri

11.1. Odri - splošno

Odri so pomožne konstrukcije, namenjene za opravljanje gradbenih del na višini.

11.1.1. Odri morajo biti izdelani in postavljeni po načrtih, ki vsebujejo:

- velikosti odra in vseh njegovih sestavnih elementov,
- sredstva za medsebojno spajanje sestavnih elementov,
- način pritrditve odra na objekt in tla,
- največjo dovoljeno obremenitev,
- vrste materiala in njegovo kvaliteto,
- statični izračun nosilnih elementov ter
- navodilo za montažo in demontažo.

Ob načrtovanju odra je treba upoštevati zahteve slovenskih standardov za začasne konstrukcije za gradnjo. Odri morajo biti antikorozijsko zaščiteni. Odri morajo biti postavljeni na ravno, trdno podlago, ki zagotavlja stabilnost odra.

11.1.2. Za tipske odre z izjavo o skladnosti odra z zahtevami slovenskih standardov za fasadne odre iz predizdelanih elementov ali za začasne konstrukcije za gradnjo je potrebna ustrezna dokumentacija po zahtevah standarda, iz katere so razvidni postavitve elementov, sidranje ali podpiranje proti prevrnitvi, dovoljena obremenitev ter način montaže in demontaže.

11.1.3. Dokumentacija odrov mora biti na razpolago na gradbišču in jo je treba hraniti, dokler ni oder demontiran.

11.1.4. Odre smejo postavljati, predelovati, dopolnjevati in demontirati delavci pod neposrednim nadzorstvom delovodje.

11.1.5. Če so postavljanju odra napoti neizolirani električni vodi ali druge ovire, odra ni dovoljeno začeti postavljati, dokler ni izključena nevarnost električnega toka in niso odstranjene druge ovire.

11.1.6. Delovni pod odra mora biti izdelan skladno z zahtevami iz točke 10. Pod odra ne sme biti odmaknjen od stene objekta več kot 25 cm, razen kadar je tako nujno zaradi tehnologije dela in je zagotovljena varnost delavcev proti padcu v globino med objektom in odrom na drug način (s konzolami, z varnostno ograjo, z največ 2 metra nižje nameščenim lovilnim odrom, zapolnjenim do stene, s privezovanjem delavcev ali drugače). Elementi poda morajo popolnoma izpolnjevati prostor med nosilnimi stebri odra.

11.1.7. Varnostne ograje na odrih morajo biti izdelane skladno z zahtevami iz točke 7.1.

11.1.8. Na vsako nadstropje odra mora voditi varen dostop oziroma sestop. Če se za dostope na odru uporabljajo lestve, morajo biti na zgornjem koncu pritrjene.

11.1.9. Višine delovnega mesta na odru, ožjem od 100 cm, ni dovoljeno poviševati s postavljanjem odrov na kozah ali lestev ali drugih pomožnih konstrukcij na delovni pod odra.

11.1.10. V primeru, ko je oder postavljen ob komunikaciji ali sosednjem objektu, mora biti izvedeno zavarovanje v skladu s točko 1.3. Če se izvede zavarovanje odra z varovalno mrežo, nameščeno na oder, uporabljeni material zavese ali mreže ne sme povzročati tveganje za prevrnitev ali porušitev odra in mora biti iz samougasljivega materiala. Neprepustne ponjave se lahko uporabljajo za zaščito odra samo, kadar je to nujno zaradi narave dela (odstranjevanje azbestnega materiala in podobno), stabilnost takega odra (in ponjave) pa mora biti računsko dokazana. Tudi ponjave morajo biti iz samougasljivega materiala.

11.1.11. Tipske odre ni dovoljeno dopolnjevati z elementi, ki niso del tipskega sistema odra, razen z veznimi cevmi za pritrditev odra v kotu, desk pod nogicami in podobno.

11.2. Odri na kozah

11.2.1. Izvajanje del je dovoljeno tudi z odrov na kozah višine do 2 m. Na kozah mora biti nameščen delovni pod širine vsaj 80 cm, izdelan v skladu z zahtevami iz točke 10. Na teh odrih ni treba namestiti varnostne ograje niti zagotoviti dokumentacije odrov, razen navodil za izdelavo. Pred uporabo odra na kozah pa mora ustreznost izvedbe odra pregledati delovodja ali druga odgovorna oseba delodajalca.

11.2.2. Koze, na katere je postavljen delovni pod, morajo biti izdelane tako, da vzdržijo predvidene pokončne in vodoravne obremenitve. Nog pri kozah ni dovoljeno podaljševati, niti ni dovoljeno povečevati višine koz s podlaganjem gradbenega materiala. Razmik med kozami ne sme presežati 200 cm.

11.2.3. Koze smejo biti postavljene le na trdno in vodoravno podlago. Nepravilno izdelanih ali poškodovanih koz ni dovoljeno uporabljati. Odrov na kozah ni dovoljeno postavljati na delovni pod drugih odrov.

- 11.2.4. Na delovni pod odra na kozah ni dovoljeno postavljati dvigalne naprave ali druge težke naprave, če ni s statičnim izračunom in projektom drugače dokazano.
- 11.3. Netipski kovinski (cevní) odri
 - 11.3.1. Uporaba samostojnih kovinskih (cevnih) odrov je dovoljena do višine 10 m.
 - 11.3.2. Cevi kovinskih odrov morajo po oblikah, velikostih in kvaliteti materiala ustrezati zahtevam slovenskih standardov za jeklene cevi za gradbene odre, vezni in podporni elementi pa morajo ustrezati zahtevam slovenskih standardov za cevne spojke, vezne centične spojke in bazne plošče za delovne in nosilne odre iz jeklenih cevi.
 - 11.3.3. Za sestavljanje kovinskih odrov je dovoljeno uporabljati le ravne in nepoškodovane jeklene cevi, palice in druge elemente.
 - 11.3.4. Sestavni deli kovinskih odrov (jeklene palice, cevi, vezni elementi in drugo) morajo biti med seboj trdno povezani v stabilno in enotno konstrukcijsko celoto.
 - 11.3.5. Pokončne nosilne palice kovinskega odra morajo biti postavljene v vertikalo na posebne elemente (opore, cokle), le te pa na ravno podlago (gredice, betonske plošče in drugo).
 - 11.3.6. Pri sestavljanju spojke z vijaki je treba vijake privijati po navodilih proizvajalca.
 - 11.3.7. Samostoječi kovinski odri in kovinski odri, ki so višji od objekta v gradnji ali kakšnega drugega objekta v svoji neposredni bližini, morajo biti ozemljeni po veljavnih predpisih.
- 11.4. Odri na lesenih drogovih
 - 11.4.1. Odri na lesenih drogovih so dovoljeni le za izvajanje lažjih del na višini do 5 metrov, merjeno od tal.
 - 11.4.2. Premer okroglega lesnega droga na tanjšem delu ne sme biti manjši od 8 cm. Podlaga drogova mora onemogočati vodoravno in pokončno premikanje le-teh. Podaljševanje drogova ni dovoljeno. Pri sestavi dveh odrov na vogalu gradbenega objekta mora biti vogalni drog na zunanji strani odra dvojen in po potrebi vkopan v zemljo. Vsi vertikalni drogoví morajo biti med seboj povezani tudi z diagonalnimi vezmi.
 - 11.4.3. Razdalja med vertikalnimi drogovi odra ne sme biti večja kot 250 cm in mora ustrezati velikosti drogova in predvideni obremenitvi odra. Vzdolžne grede morajo biti položene vodoravno ob drogovih in nanje dobro pritrjene. Spojna mesta podaljškov in zveze vzdolžnih gred so lahko le nad drogovi ali na nosilcih, ki so položeni čez drogoví. Prečni nosilci odrov morajo imeti enak prerez in biti položeni na vzdolžne nosilce v enakih razdaljah. Namesto prečnih nosilcev ni dovoljeno uporabljati desk.
- 11.5. Lovilni odri
 - 11.5.1. Lovilni odri se lahko uporabljajo za varovanje delavcev pred padci v globino samo, kadar na delovnih mestih ni možno zagotoviti postavitve varnostne ograje. Nameščeni morajo biti čim bližje mestu dela oziroma previsnemu robu, vendar ne nižje kot 2 m.
 - 11.5.2. Širina lovilnega odra mora znašati najmanj 130 cm. Spodnji zaščitni rob v varnostni ograji lovilnega odra mora biti poln in visok vsaj 50 cm.
- 11.6. Konzolni odri
 - 11.6.1. Konzolne odre je dovoljeno postavljati le za lažja gradbena dela, če je dana možnost zanesljive pritrditve odra na objekt ali njegovo konstrukcijo in če je to z risbami in računi dokazano.
 - 11.6.2. Maksimalni previs konzolnega odra, ki se uporablja kot delovni oder, je lahko 150 cm. Konzolni odri s previsom do 3 m se lahko uporabljajo samo kot zaščitne konstrukcije za lovljenje materiala nad vhodi in prehodi v objekt.
 - 11.6.3. Sidranje konzolnega odra je dovoljeno samo v nosilne armiranobetonske elemente (ploščo, steno, steber). Za sidranje se lahko uporabljajo samo standardizirani jekleni sidrni elementi. Samo v izrednih primerih je dovoljeno tudi sidranje z dvojnimi zankami iz jeklenih armaturnih palic premera vsaj osem milimetrov.
 - 11.6.4. Uporaba desk (plohov) za nosilce konzolnega odra ni dovoljena.
- 11.7. Premični odri
 - 11.7.1. Premični (prevozni) odri se lahko uporabljajo samo na nosilni in vodoravni podlagi brez neravnin. Izdelani morajo biti v skladu z zahtevami slovenskih standardov za pomične delovne odre na kolesih iz predizdelanih tipskih elementov. Navodila za montažo in uporabo odrov morajo biti izdelana po zahtevah slovenskih standardov za pomične delovne odre na kolesih - pravila in smernice za pripravo navodil za montažo in uporabo in morajo biti na razpolago na gradbišču ves čas uporabe odrov. Oder mora biti sestavljen in uporabljen v celoti v skladu z navodili tako, da je onemogočen nezaželen premik, porušitev ali prevrnitev.
 - 11.7.2. Na premični oder se smejo delavci povzpeti in izvajati delo samo, ko je oder zavarovan pred premikom. Če se za vzpenjanje uporabljajo lestve vgrajene v stranico odra, se lahko delavci po njih vzpenjajo samo po notranji strani odra. Uporaba premičnih naslonskih lestev za dostop na oder je prepovedana.

- 11.7.3. Med premikanjem na odru ne sme biti ljudi, niti materiala ali delovne opreme.
- 11.8. Zaščitni nadstreški
- 11.8.1. Vhodi, prehodi in poti okrog objekta v gradnji morajo biti zavarovani pred materialom, ki bi lahko padel z višine z zaščitnimi nadstreški. Izdelani morajo biti tako, da lahko vzdržijo padajoči material in preprečijo, da se naleteli material ne odbije in raztrese po okolici.
- 11.8.2. Zaščitni nadstreški na gradbišču ne smejo biti nameščeni manj kot 220 cm in ne več kot 600 cm od tal. Nameščeni morajo biti po območju, kot je opredeljeno v točki 1.3. Lesena zaščitna konstrukcija (streha) nadstreška, ki ni tipsko izdelana, mora biti sestavljena iz dveh med seboj pravokotnih slojev desk, ob robovih pa mora imeti polno vertikalno zaščito višine vsaj 50 cm.
- 11.8.3. Na zaščitni oder naleteli material je treba sproti odstranjevati.
- 11.9. Nosilni odri in opaži
- 11.9.1. Nosilni odri so odri za izvajanje betonskih, armiranobetonskih in podobnih masivnih konstrukcij (odri za nošenje opažev). Podporniki nosilnih odrov morajo biti kovinski. Kvaliteta materiala, uporabljenega za izdelavo nosilnih odrov, mora ustrezati standardom in določilom tega predpisa. Teleskopski podporniki s prilagodljivo dolžino in varovalnimi elementi za fiksiranje nastavljene dolžine elementa morajo biti izdelani, kot določajo slovenski standardi za jeklene teleskopske gradbene podpornike.
- 11.9.2. Ne glede na določilo iz predhodne točke se lahko uporabljajo samo izjemoma za podpiranje do višine 3 m tudi leseni podporniki. Biti morajo iz enega kosa zdravega lesa, najmanjši prerez pa vsaj 8 cm x 8 cm. Pred uporabo morajo biti pregledani. Na obeh koncih morajo biti čvrsto povezani tako, da je preprečeno nezaželeno premikanje. Podporniki se lahko podlagajo največ do višine 10 cm samo z lesenimi ali jeklenimi elementi.
- 11.9.3. Pred začetkom postavljanja nosilnih odrov mora biti preverjena nosilnost tal.
- 11.9.4. Postavljene odre mora pred začetkom uporabe pregledati vodja del, med obremenitvijo in izvajanjem del pa jih mora pregledovati s strani delodajalca določeni delovodja.
- 11.9.5. Brez pisnega naloga osebe, ki izvaja strokovno nadzorstvo nad gradnjo, ni dovoljeno odstranjevati opaža in demontirati nosilnega odra. Montažo in demontažo nosilnega odra je treba izvajati po navodilih proizvajalca ali projektanta odra. Pri demontaži lesenih nosilnih podpornikov opaža pa je treba postaviti varovalne podpornike za zavarovanje pred morebitnim porušitvijo, kot je določeno v projektu odra.
- 11.10. Viseči odri
- Viseči odri se lahko uporabljajo v skladu s predpisi in navodili proizvajalca, kolikor so izdelani, sestavljeni, preizkušeni in pregledovani po zahtevah slovenskih standardov za varnostne zahteve za visečo opremo, namenjeno dostopu.
- Delavci morajo biti pri delu na visečih odrih privezani na oder z osebno varovalno opremo proti padcu v globino.

12. Dodatne zahteve za izvajanje zemeljskih del in del v izkopih

- 12.1. Pred začetkom izvajanja zemeljskih del je treba izvesti zakoličbo obstoječih instalacij in naprav ter po možnosti izključiti tveganja, ki izhajajo iz njih (s prestavitvijo ali začasno izključitvijo električnega napajanja, zaprtjem in izpraznitvijo cevovodov in rezervoarjev ali podobno).
- 12.2. V primeru izkopavanja na območju, kjer so plinske, električne, vodovodne, kanalizacijske ali druge napeljave, naprave ali objekti, je treba dela opravljati po navodilih in pod nadzorstvom strokovne osebe, ki jo sporazumno določi lastnik naprave ali z njegove strani pooblaščen vzdrževalec in izvajalec del. Dogovor je treba zapisati v knjigo ukrepov za varno delo. Če med izkopavanjem delavci nepričakovano naletijo na zgoraj omenjene naprave, morajo dela ustaviti za toliko časa, dokler ni zagotovljeno nadzorstvo iz prvega odstavka te točke. Pri izkopavanju ali čiščenju z zemljo zasutih jam, vodnjakov, kanalov in podobno, je treba predhodno ugotoviti morebitno prisotnost ogljikovega monoksida in drugih škodljivih, vnetljivih ali eksplozivnih plinov.
- 12.3. Izkop v globino več kot 100 cm je treba obvezno opravljati ob izvajanju varnostnih ukrepov, ki preprečujejo zrušitev zemeljskih plasti z bočnih strani in usip izkopanega materiala (z zagatnimi stenami, razpiranjem, opažem za razpiranje bočnih strani izkopa ali ureditvijo brežin z upoštevanjem kota notranjega trenja zemljine in podobno). Če se brežine izkopa uredijo z upoštevanjem kota notranjega trenja zemljine in je kot brežine večji od 45° (bolj strmo), mora stabilnost brežine pisno potrditi geolog geomehanik. Ob zgornjem robu izkopa je obvezno zagotoviti vsaj 100 cm širokega prostega pasu (prostora), na katerem ni dovoljeno odlaganje materiala ali ga uporabljati za transportne poti. Izkop kakor tudi razpiranje brežin je treba izvajati ob upoštevanju statičnih izračunov pod neposrednim vodstvom delovodje. Ob tem je treba upoštevati tudi možnost vdora vode in povečanega tlaka v izkopanih stenah ali zagatah. Ob

- površinah, po katerih se odvija promet, morata biti zavarovanje in stabilnost brežin predhodno dokazana z upoštevanjem pričakovane obtežbe.
- 12.4. Gradbene jame in izkopi, ki so globlji od 2 metrov in imajo brežine urejene pod kotom, večjim od 45° (bolj strmo), morajo imeti najmanj 100 cm od zgornjega roba postavljeno varnostno ograjo (izdelano, kot to določa točka 7.1) ali urejeno zavarovanje nevarnega območja izkopa v skladu s točko 7.2.
- 12.5. Površine v naklonu, večjim od 45° (bolj strmo), po katerih je možen padec več kot 2 metra v globino, morajo imeti najmanj 100 cm od zgornjega roba postavljeno varnostno ograjo (izdelano, kot to določa točka 7.1) ali urejeno zavarovanje nevarnega območja izkopa v skladu s točko 7.2.
- 12.6. Odkopavanje zemlje mora potekati od zgoraj navzdol. Podkopavanje ni dovoljeno. Pri strojnem kopanju ni dovoljeno zadrževanje v delovnem območju stroja. Ročna dela smejo delavci opravljati le, ko stroj miruje.
- 12.7. Jarke in druge izkope je treba kopati v zadostni širini, ki omogoča neovirano delo delavcev v njih tako, da ostaja po razpiranju in postavitvi cevovoda ali druge naprave (opaža, zidu in podobno) v izkopu najmanj 60 cm prostora za gibanje delavcev.
- 12.8. Pri strojnem kopanju izkopa je treba paziti na stabilnost stroja. Izkopano zemljo je treba odlagati tako, da ni ogrožena stabilnost bočnih strani izkopa. Robovi izkopa (in 100 cm pas ob njih) se smejo obremenjevati s stroji ali drugimi težkimi napravami le, če je z ustreznimi ukrepi zagotovljeno, da se zaradi dodatnih obremenitev le-ti ne morejo zrušiti.
- 12.9. Opaž za razpiranje bočnih strani izkopa mora segati najmanj 20 cm nad nivo terena. Za razpiranje bočnih strani izkopov je treba uporabljati les oziroma drug material ter opremo ustrezne trdnosti in velikosti. Sredstva za spajanje in utrjevanje delov podpornikov (klini, okovje, vijaki, žebliji, žica in podobno) morajo ustrezati standardom. Prazen prostor med opažem in bočno stranjo izkopa je treba zapolniti in utrditi. Opaž se mora po celotni dolžini izkopa prilegati dnu izkopa. Odstranitev opažev ob zasipanju izkopa je treba opraviti po navodilu in pod nadzorstvom vodje posameznih del. Če bi odstranjevanje opaža lahko povzročilo tveganje za varnost in zdravje delavcev, je treba opaž pustiti v izkopu.
- 12.10. Za sestopanje delavcev v izkop ali vračanje iz izkopa, globljega od 100 cm, morajo biti zagotovljene lestve ustrezne dolžine, tako da sega držalo za roke najmanj 100 cm nad robove izkopa. Lestve iz prvega odstavka te točke lahko nadomestijo tudi ustrezne stopnice ali rampe, če je na ta način poskrbljeno za varno gibanje delavcev tudi med padavinami. Pred začetkom del pri izkopu zemlje in vselej po neugodnih vremenskih pojavih, mrazu ali topitvi snega in ledu mora delovodja opraviti pregled izkopa in po potrebi ustrezno ukrepati (za zavarovanje pred zruški bočnih strani izkopa).
- 12.11. Poti in rampe za odvažanje materiala iz izkopa morajo ustrezati trdnosti terena in karakteristikam transportnih vozil. Njihov nagib v primeru predvidene vožnje z običajnimi tovornimi vozili ne sme presegati 12,5%. Nakladanje materiala z nakladalnikom ali drugim mehaničnim sredstvom na tovorno vozilo preko njegove kabine ni dovoljeno, če kabina ni zavarovana pred mehanskimi poškodbami.
- 12.12. Materiala, potrebnega za gradnjo in montažna dela v izkopih (temelji, kanali, inštalacijski vodi, rovi in podobno), ni dovoljeno odlagati na robove izkopa ali na kraje, kjer bi se lahko zrušil oziroma predstavljal tveganje za delavce v izkopu. Za spuščanje materiala v izkope je treba uporabljati naprave (žlebove, lijake) ali transportna sredstva, ki so primerna vrsti, obliki in teži materiala. Spuščanje težjih gradbenih elementov se lahko opravlja samo z ustrezno delovno opremo in z delavci, ki so vajeni takega dela, pod nadzorstvom delovodje.
- 12.13. Dela pod brežinami, ki so višje od 2 m in katerih kot je večji od 45° (bolj strmo), se lahko izvajajo samo ob izvajanju varnostnih ukrepov, ki preprečujejo zrušitev zemeljskih plasti z brežin (z zagatnimi stenami, ureditvijo brežin z upoštevanjem kota notranjega trenja zemljine in podobno). Če se brežine uredijo z upoštevanjem kota notranjega trenja zemljine, mora stabilnost brežine pisno potrditi geolog geomehanik. Varnostni ukrepi se morajo izvajati ob upoštevanju statičnih izračunov pod neposrednim vodstvom delovodje.
- 13. Dodatne zahteve za izvajanje masivnih konstrukcij**
- 13.1. Z betoniranjem, zidanjem obokov in drugimi deli na nosilnem odru je dovoljeno začeti šele, ko oseba, ki izvaja strokovno nadzorstvo nad gradnjo, preveri, da je nosilni oder izdelan po projektu, zavarovan z varnostno ograjo in so opravljena vsa potrebna predhodna dela, ter to zapiše v knjigo ukrepov za varno delo. Dela se lahko izvajajo samo pod neposrednim vodstvom delovodje.
- 13.2. Pred začetkom del na odru je treba vse ostre vrhove in robove sredstev, ki spajajo posamezne dele (žebliji, spone, žice in drugo), pa štrlijo iz opaža in drugih delov lesene konstrukcije nosilnega odra, zakriviti ali pokriti.

- 13.3. Betonska dela večjega obsega na višinah in v globinah (visoke stavbe, hidrocentrale, jezovi, in drugo) se lahko izvajajo samo po predhodno izdelanem programu, s strokovno usposobljenimi in zdravstveno sposobnimi delavci, ki so seznanjeni s tveganji za varnost in zdravje pri teh delih.
- 13.4. Ob betoniranju s pomočjo črpalke morata transportno cev za beton na mestu izliva betona držati dva delavca.
- 13.5. Nasilno snemanje opaža z dvigalnimi ali drugimi napravami ni dovoljeno. Pri drsnem premikanju in snemanju opaža z vitli (ali ročno) ni dovoljeno stati na napravi, ki prijema opaž (sani in podobno).
- 13.6. Betoniranje in obdelavo betona z napravami z visokim pritiskom lahko izvajajo samo strokovno usposobljeni delavci. Področje, kjer se taka dela izvajajo, je treba na primerni oddaljenosti zavarovati ter označiti z opozorilnim trakom, znakom prepovedi dostopa in znakom za splošno nevarnost. Delavci, ki opravljajo ta dela, morajo med delom uporabljati osebno varovalno opremo za varovanje obraza, dihal in celega telesa.

14. Dodatne zahteve za montažno gradnjo

- 14.1. Montažna gradnja je dovoljena samo v skladu s programom montaže, ki mora vsebovati:
 - načrte montažnih elementov s podatki o njihovi teži, označbi, mestih podpiranja med prevozom in v skladišču ter detajli sidrišč za prenos,
 - opis potrebnih dvigalnih in načrt pomožnih sredstev za prenos,
 - načrt skladiščenja na gradbišču,
 - opis postopka montaže (vrstni red izdelave in transporta posameznih montažnih delov, način in vrstni red dviganja, nameščanja in utrjevanja montažnih elementov in podobno),
 - varnostne ukrepe za vsa dela, ki tvorijo montažno gradnjo.
- 14.2. Sestavljanje in pritrdjevanje montažnih elementov ter druga montažna dela na objektu smejo opravljati le polnoletne osebe, ki so zdravstveno sposobne za delo na višini in usposobljene za varno montažo ob neposrednem nadzoru vodje posameznih (montažnih) del.
- 14.3. Vsak montažni element mora biti v skladu s programom montažne gradnje na ustrezen način vidno in primerno zaznamovan. Poleg te označbe morata biti na elementu označena tudi datum izdelave in teža elementa v kilogramih. Poleg delov za vgraditev in pritrditev elementa na objektu mora vsak element imeti tudi pomožna kovinska sidra, ki omogočajo zanesljiv prenos in vgraditev elementa na kraju montaže.
- 14.4. Montažna gradnja je dovoljena le z uporabo ustrezne delovne opreme za prevoz in dviganje ter za to delo prirejenih pomožnih sredstev.
- 14.5. Izvajanje montažnih del na višini je dovoljeno samo z uporabo namenske opreme za delo na višini (z odrov, z opremo za dviganje oseb). Hoja in delo na elementih, ki niso stabilno položeni, nista dovoljena.
- 14.6. Montažni elementi na gradbišču morajo biti pravilno in po načrtu montaže zloženi na določenem mestu tako, da jih je možno brez zastoja in varno premikati in vgrajevati v objekt.
- 14.7. Pripenjanje montažnih elementov na kavelj in njihovo odpenjanje z dvigalne naprave pri nakladanju na motorna in druga vozila ter pri razkladanju z vozil je treba opravljati praviloma brez vzpenjanja delavcev na vozilo oziroma na elemente.
- 14.8. Med spuščanjem in dviganjem montažnih elementov na motorno vozilo z dvigalno napravo voznik ne sme biti v kabini vozila.
- 14.9. Montaže elementov višjega nadstropja na objektu ni dovoljeno začeti, preden ni zagotovljen zanesljiv dostop na to nadstropje.
- 14.10. Vgrajevanje težkih montažnih elementov (plošč, gred in drugega) je dovoljeno le po prejšnji pripravi pomožnih sredstev za prenašanje, postavljanje in utrjevanje elementov na objektu (jarmi, prenosni okviri in drugo). Pomožna sredstva morajo biti pred uporabo pregledana in preizkušena glede na predvideno obremenitev.
- 14.11. Pri prenašanju, postavljanju in pritrdjevanju vsakega posameznega montažnega elementa na objekt morata signalist in upravljaec dvigala pazljivo spremljati pot montažnega elementa do mesta vgraditve in delo monterjev, ki element postavljajo in utrjujejo.
- 14.12. Monter mora s posebnim znamenjem javiti signalistu oziroma delavcu na dvigalu, da je operacija prenosa in vgraditve elementa v objekt končana.
- 14.13. Dele armature, ki štrlijo iz elementa po montaži in bi lahko povzročili, da bi se delavec obnje zapel in poškodoval, je treba na primeren način odstraniti ali zavarovati (odrezati, upogniti in podobno).

15. Dodatne zahteve za izvajanje del na strehah in drugih površinah v naklonu

- 15.1. Dela na površinah v naklonu, večjem od 45°, in strehah lahko izvajajo samo delavci, ki so zdravstveno sposobni za izvajanje del na višini. Dela se lahko izvajajo samo v ugodnih vremenskih razmerah ob zagotovitvi ukrepov za preprečitev zdrsa in padca delavcev v globino.
- 15.2. Ukrepe za preprečitev zdrsa in padca v globino je treba izvesti v odvisnosti od:
- višine delovnega mesta,
 - naklona površine (strmine),
 - vrste in nosilnosti kritine (ali druge površine),
 - trajanja in vrste del (oziroma tveganja za varnost in zdravje, izhajajočih iz teh del).
- 15.3. V odvisnosti od naklona strehe velja, da so ustrezni ukrepi:
- na strehah z naklonom do 20° postavitve varnostnih ograj na previsnih robovih (ali na odrh ob strehi) ali postavitve označitve nevarnega območja na oddaljenosti najmanj 2 m od previsnega roba - samo kadar ne obstaja tveganje za drsenje po strehi (površina ni gladka pločevina ali material s podobnimi lastnostmi);
 - na strehah z naklonom od 20° do 45° postavitve varnostnih ograj ali lovilnih odrov ali mrež na previsnih robovih ter na takih razdaljah, da je višina možnega zdrsa manjša od 5 m (navpično) in zagotovitev varnih dostopov, kot je navedeno v točki 8.6;
 - na strehah z naklonom od 45° do 60° je treba poleg v prejšnji alineji opisanih ukrepov zagotoviti tudi varovanje (privezovanje) delavcev z osebno varovalno opremo za varovanje pred padcem v globino;
 - na strehah z naklonom, večjim od 60°, je treba poleg v prejšnji alineji opisanih ukrepov zagotoviti postavitve delovnih podov na vsakih 2 m višine, s katerih delavci opravljajo delo (opremljenih z varnostnimi ograjami) ter varne dostope (stabilno položene lestve in podobno) za vzpenjanje po strehi.
- 15.4. V odvisnosti od naklona površine v naklonu velja, da so ustrezni ukrepi:
- na površinah v naklonu do 20°, kadar obstaja tveganje za drsenje po tej površini in obstaja v izteku te površine tveganje za poškodbe, postavitve varnostnih ograj ali mrež na takih razdaljah, da je dolžina možnega zdrsa manjša od 10 m (vodoravno) in zagotovitev varnih dostopov, kot je navedeno v točki 8.6;
 - na površinah v naklonu od 20° do 45° postavitve varnostnih ograj ali mrež na takih razdaljah, da je višina možnega zdrsa manjša od 5 m (navpično) in zagotovitev varnih dostopov, kot je navedeno v točki 8.6;
 - na površinah v naklonu od 45° do 60° je treba poleg v prejšnji alineji opisanih ukrepov zagotoviti tudi varovanje (privezovanje) delavcev z osebno varovalno opremo za varovanje pred padcem v globino;
 - na površinah v naklonu, večjim od 60°, je treba poleg v prejšnji alineji opisanih ukrepov zagotoviti postavitve delovnih podov na vsakih 2 m višine, s katerih delavci opravljajo delo (opremljenih z varnostnimi ograjami) ter varne dostope (stabilno položene lestve in podobno) za vzpenjanje po tej površini.
- 15.5. Varnostne ograje morajo biti najmanj tako visoke, da je zgornji rob, merjeno navpično od možnega stojišča ob varnostni ograji na strehi ali površini v naklonu, vsaj 100 cm nad tem stojiščem. Če je naklon površine večji od 45°, mora biti spodnji (poln) zaščitni rob v ograji višine vsaj 50 cm ali pa mora biti ograja zaščitena z mrežo, ki preprečuje padanje materiala v globino.
- 15.6. Pred začetkom del na obstoječih strehah mora odgovorna oseba, določena s strani delodajalca, preveriti stanje nosilne strešne konstrukcije in krova (letve, kritina) in po potrebi ukreniti vse potrebno, da ne pride do poškodb delavcev ali drugih oseb.
- 15.7. Med deli na strehi se v prostoru neposredno pod strešno konstrukcijo ne sme nihče zadrževati. Nevarno območje je treba zavarovati in označiti s postavitvijo ustreznih varnostnih znakov.
- 15.8. Na strehah, ki so krite z vlaknato cementnimi ploščami, tanko pločevino ali podobno kritino (industrijske strehe), ki ne more nositi večjih obremenitev (teže delavca, materiala in orodja), je treba pred začetkom del izdelati varne prehode in delovne ploščadi za varno delo. Področja, po katerih se delavci lahko varno gibljejo, morajo biti jasno označena. Pri čiščenju snega in vzdrževanju strehe ob svetlobnih jaških in oknih ter drugih lomljivih površinah mora delodajalec poskrbeti za ustrezno zavarovanje teh površin s prekritjem s kovinskimi mrežami, namestitvijo lovilnih mrež pod lomljive površine in drugimi ustreznimi varnostnimi ukrepi. Svetlobni jaški in okna s steklenim kritjem morajo biti dvignjeni nad ravnino strehe. Vse industrijske strehe ne glede na njihovo obliko in vrsto kritine morajo imeti zanesljive dostope do teh mest. Dostopi, prehodi in delovne ploščadi morajo biti široki najmanj 60 cm, po potrebi pa morajo imeti tudi trdno varovalno ograjo.
- 15.9. Delavci so lahko v primeru kratkotrajnih del na strehi, ki zahtevajo veliko premikanja, pred zdrsom in padcem v globino ne glede na določila točke 15.3. zavarovani tudi samo z osebno varovalno

opremo za varovanje pred padcem v globino. Nevarno območje okrog objekta pa mora biti zavarovano (pred padajočim materialom), kot je opisano v točki 1.3.

16. Dodatne zahteve za izvajanje del pod zemljo

- 16.1. Za vsa dela pri gradnji podzemnih objektov mora biti izdelana ustrezna tehnična dokumentacija. Uporabljeni materiali in konstrukcije morajo biti izdelani v skladu s predpisi in ustrezati montageološkim razmeram na mestu gradnje.
- 16.2. Pri načrtovanju del v podzemnih objektih skozi hribine, kjer je na osnovi opravljenih geoloških raziskav možno pričakovati pojave metana, je treba v varnostnem načrtu določiti posebne ukrepe za odvajanje morebitnih nevarnih plinov.
Ti ukrepi morajo obsegati tudi:
 - sistem ugotavljanja in kontrole metana;
 - ukrepe za varnost oseb.V primeru pojava koncentracije metana nad 0,5% je obvezen takojšen izklop strojev in naprav.
- 16.3. Dela pod zemljo lahko izvajajo le strokovno usposobljeni delavci pod stalnim in neposrednim nadzorom delovodje. Delavci morajo biti poučeni o tveganjih za varnost in zdravje pri delu, ki so jim izpostavljeni, in ukrepih, ki jih morajo v takih primerih izvesti.
- 16.4. Delodajalec, ki gradi pod zemljo, mora voditi natančno evidenco o vstopanju in izstopanju vseh oseb v podzemni objekt.
- 16.5. Podgradnjo je treba redno kontrolirati in v primeru ugotovljenih nepravilnosti takoj ustrezno ukrepati.
- 16.6. Transportne poti je treba ustrezno zavarovati na mestih odprtih, brežin ter nižje ležečih prostorov. Če so za odvažanje materiala iz podkopa izdelani presipi, ki vodijo v spodnji podkop, morajo biti odprtine presipov ustrezno zavarovane.
- 16.7. Delovna mesta v podzemnih objektih morajo biti dobro prezračevana s prisilno ventilacijo. Sistem zračenja mora ustrezati lokaciji in dolžini prostora ter vrsti škodljivih snovi, ki nastajajo pri delu (plini, prah in drugo), kot je to določeno v točki 6.1. Odsesovanje prahu mora biti zagotovljeno neposredno na mestu nastanka. V predorih, rovih in podkopih, kjer je moč pričakovati pojav metana, je prepovedano kajenje in vnašanje vžigal. Ob prvem pojavu koncentracije metana nad 0,5% mora izvajalec del o tem nemudoma obvestiti Inšpektorat Republike Slovenije za delo.
- 16.8. Instalacije za elektriko, tehnološko vodo, stisnjen zrak in druge morajo biti položene tako, da niso izpostavljene mehanskim poškodbam. Električne instalacije in oprema morajo biti izvedene v izvedbi vsaj IP56 in na primerni višini ter jih je treba preverjati redno vsaj 1-krat mesečno ter po vsaki premestitvi, vdoru vode, porušitvi ali drugi spremembi.
- 16.9. Stroji, ki se uporabljajo pri podzemni gradnji, morajo biti brezhibni, strojniki pa posebej usposobljeni za delo z njimi. Pri strojih z motorji na notranje izgorevanje se lahko uporabljajo samo z motorji na dizel pogon, ki so opremljeni s čistilci izpušnih plinov. Vozila za prevoz materiala morajo biti opremljena z ustrezno svetlobno in zvočno signalizacijo, ki se v primeru vzvratne vožnje avtomatsko vključi. Delovno mesto upravljalca stroja mora biti zavarovano z zaščitno konstrukcijo. Stroji in vozila morajo imeti poleg obvezne opreme tudi priročni gasilni aparat. Preglede delovne opreme je treba izvajati pred vsako premestitvijo na novo gradbišče in najmanj 1-krat letno.
- 16.10. Pri uporabi kemikalij, ki se dodajajo betonu za hitrejše strjevanje, je treba upoštevati predpise in navodila za delo z nevarnimi snovmi in uporabljati ustrezna zaščitna sredstva.

17. Dodatne zahteve za delo v cevovodih

- 17.1. Dela v cevovodih (in utesnjenih prostorih) lahko opravljajo le polnoletni, zdravstveno sposobni ter strokovno usposobljeni delavci, ki so bili predhodno poučeni o tveganjih in ukrepih za varno delo pri delu v cevovodih.
- 17.2. Pred začetkom izvajanja del mora delovodja preveriti stanje v cevovodu (kontrola prisotnih plinov, vizualni pregled in podobno) in izvesti potrebne preventivne ukrepe za zagotovitev varnosti in zdravja delavcev. Vsa dela v cevovodih se lahko opravljajo samo pod neposredno kontrolo delovodje.
- 17.3. Varovanje delavcev v cevovodih mora biti zagotovljeno s površine pri vseh odprtih dostopih. Med delavci v cevovodu in odgovorno osebo zunaj mora biti zagotovljen zanesljiv način sporazumevanja. Vodja del mora imeti pri sebi telefon, da lahko pokliče na pomoč reševalno službo. Zunaj, ob vstopih v cevovod, mora biti takšno število usposobljenih delavcev in ustrezne opreme, da je možno takoj pristopiti k reševanju delavcev iz cevovoda. Vsak delavec v cevovodu mora imeti baterijsko ali električno prenosno svetilko.

- 17.4. Spuščanje in dvigovanje delavcev po lestvi v vertikalnem cevovodu (ali jašku), ki je višji od 5 m, je dovoljeno samo ob uporabi osebne varovalne opreme za varovanje proti padcu v globino. Lestve za izstop morajo biti nameščene ves čas dela v cevovodu.
- 17.5. Delavci lahko opravljajo dela le v cevovodih, katerih premer je večji od 1000 mm. Dela v cevovodih premera od 600 mm do 1000 mm lahko delavci izvajajo le v izrednih primerih, če je:
- predhodno preverjeno, da je opravljanje del možno brez tveganja za porušitev cevi, eksplozijo, utopitev, zadušitev ali zastrupitev delavca;
 - zagotovljeno, da se delavci premikajo po cevovodu le na napravah, ki so povezane in vodene z vrvmi ali drogovi od vhodne odprtine v cevovod ali od zunaj;
 - da je delavec pod stalnim vizualnim nadzorom.
- Vstop delavcev v cevovod premera pod 600 mm je prepovedan.
- 17.6. Izjemoma se sme v cevovodih s prosto gladino (v katerih ni povišanega tlaka) premera nad 1000 mm izvajati dela tudi v primeru, ko ni možno izvesti popolne izpraznitve cevovoda. V takih primerih pa mora delodajalec zagotoviti posebna navodila za izvajanje del in izvedbo ukrepov za varovanje delavcev pred utopitvijo in drugimi tveganji.
- 17.7. Električne instalacije, stroji in naprave, ki se uporabljajo pri delu v cevovodih, morajo biti izvedene preko ločilnega transformatorja ali drugega vira napajanja, ki zagotavlja vsaj enako stopnjo varnosti.
- 17.8. Pri varjenju, žaganju in podobnih postopkih v cevovodih je upoštevati ustrezne predpise za delo v utesnjenih prostorih.
- 17.9. V cevovodih je prepovedana uporaba tekočega plina ter delovne opreme s pogonom na notranje zgorevanje.
- 17.10. Če v delovnem postopku nastajajo škodljivi plini ali prah, mora biti zagotovljeno prisilno zračenje. Prah, ki nastaja v postopku dela v cevovodu, mora biti odstranjen ali odsesovan čim bližje mestu nastanka.
- 17.11. Delavci morajo takoj zapustiti cevovod v primerih vdora vode, pojava škodljivih plinov, izpada električne energije ali zaustavitve delovanja prezračevalnega sistema. Z deli v cevovodu se lahko nadaljuje šele, ko vodja del preveri, da tveganj za varnost in zdravje pri delu ni več.

18. Dodatne zahteve za izvajanje del ob vodi in nad vodo in površinami, v katerih se lahko utone

- 18.1. Kadar pri izvajanju del obstaja tveganje za utopitev, je treba poskrbeti za:
- primerno ureditev delovišča ter ustrezno opremo za varno delo,
 - predpisano reševalno opremo in sredstva za reševanje (kot velja za urejena kopališča),
 - vsaj enega usposobljenega reševalca iz vode,
 - usposobljenost delavcev za samoreševanje iz vode (znanje plavanja),
 - neoviran dostop za reševalce in reševalno opremo,
 - druge predpisane ukrepe.
- 18.2. Pri izvajanju del nad/ob rekah in vodnih pregradah z velikim pretokom morajo delavci kljub izvajanju drugih ukrepov za varnost in zdravje pri delu nositi tudi reševalne jopiče.
- 18.3. Na vtokih v elektrarne in drugih mestih, kjer voda ustvarja sesalni učinek, je pred začetkom izvajanja del treba zapreti zapornice ali izvesti druge ustrezne ukrepe za preprečitev odplavitve in utionitve delavcev.
- 18.4. Na deloviščih, kjer obstaja tveganje za utopitev delavcev zaradi hitrega naraščanja vodne gladine, je treba predvideti ukrepe (nadzor, signalizacija, način in poti umika...) in zagotoviti opremo za hitro reševanje oziroma umik delavcev iz nevarnega območja.
- 18.5. Na vodah, po katerih se odvija promet, je zagotoviti tudi ukrepe za varovanje delovišča pred tveganji za varnost in zdravje, ki izhajajo iz prometa po vodi.
- 18.6. Na deloviščih na plovnihih objektih (ploščadih, ladjah, čolnih, pontonih...) morajo biti na voljo reševalni jopiči za vse delavce in morebitne obiskovalce na objektu. Plovila morajo imeti dovoljenje za plovbo v skladu s posebnimi predpisi in biti (med izvajanjem del z njih) trdno privezana ali zasidrana ter imeti urejen varen dostop s kopnega in z vodne površine. Področja na plovilih, kjer obstaja možnost padca v vodo, morajo biti zavarovana s trdno in stabilno varnostno ograjo. Odprtine v tleh plovila morajo biti z izjemo časa, ko so v uporabi, stalno zaprte ali zavarovane z varnostno ograjo. V primeru, da zaradi narave dela, kolektivnega varovanja z varnostnimi ograjami ni mogoče izvesti, morajo delavci na plovnihih objektih uporabljati reševalne jopiče.

19. Dodatne zahteve za rušitvena dela in demontaže

- 19.1. V primeru rušenja ali demontaže objekta ali njegovega dela, morajo biti ta dela opredeljena v varnostnem načrtu, katerega sestavni del je tudi načrt rušenja ali demontaže. V varnostnem načrtu mora biti izrecno naveden način ugotavljanja prisotnosti zaostalih nevarnih plinov, tekočin ali drugih nevarnih snovi v prostorih, vdolbinah, rezervoarjih, jaških, napeljavah, opremi in konstrukciji objekta ter ukrepi za preprečitev tveganj za varnost in zdravje pri delu v zvezi s tem.
- 19.2. Na objektu, ki je predviden za rušenje, mora biti pred začetkom del izključena električna napetost in izpraznjene vse druge instalacije, rezervoarji in drugi prostori. Pred začetkom rušenja je treba s sondažami na značilnih mestih preveriti ali je v materialu prisoten azbest. V primeru, da izvajalec del ugotovi prisotnost azbesta, ali možnost nastanka nevarnega prahu, mora izvesti vse ukrepe, ki so predpisani za ravnanje s temi snovmi.
- 19.3. Rušenje objekta smejo izvajati le delavci, ki so prejeli pisna navodila za varno delo in so usposobljeni za to delo. Delo se lahko izvaja samo pod neposrednim in stalnim nadzorstvom vodje posameznih rušitvenih del. Pri delu je obvezna uporaba osebne varovalne opreme za varovanje dihal in druge ustrezne osebne varovalne opreme.
- 19.4. Pred začetkom rušenja je treba ogroženo območje ograditi z varovalno ograjo ali ga na drug ustrezen način zavarovati. Zavarovanje ogroženega območja mora trajati, dokler rušenje ni končano.
- 19.5. Ročno rušenje objekta je treba izvajati postopno od zgoraj navzdol. Rušenje mednadstropne oziroma stropne konstrukcije se sme začeti šele, ko so porušeni in odstranjeni vsi deli nad njeno ravniho. Ročno rušenje prosto stoječe stene (predelna stena, ograja, steber in podobno) je dovoljeno le z ustreznimi delovnimi odri. Pri demontažnih delih morata na istem mestu ali v istem prostoru delati najmanj dva delavca. Kadar to ni izvedljivo, se mora druga oseba nahajati v vidni ali slišni razdalji od delavca.
- 19.6. Rušenje sten s spodkopavanjem ni dovoljeno. Pri rušenju večnadstropnih objektov ni dovoljeno zbiranje porušenega materiala na posameznih nadstropjih.
- 19.7. Vsi elementi, ki so predvideni za demontiranje, morajo biti pred sprostitvijo zvez z odvijanjem, žaganjem, avtogenim rezanjem ali na drug način zanesljivo podprti ali obešeni tako, da po sprostitvi zvez ne morejo ogrožati varnosti delavcev.
- 19.8. Demontirane grede, nosilce in druge težke ali velike konstrukcijske dele je dovoljeno odstranjevati z objekta le z ustrezno delovno opremo. Prosto spuščanje oziroma odmetavanje elementov in materiala z objekta je prepovedano. Sipek in prašen material je dovoljeno odstranjevati z objekta le po popolnoma pokritih koritih ali ceveh ali na drug način tako, da je preprečeno širjenje prahu.
- 19.9. V primeru strojnega rušenja (s traktorjem goseničarjem in podobno), mora biti stroj oddaljen najmanj za 1,5-krat večjo razdaljo, kot znaša višina objekta oziroma dela, ki se ruši. Raztržna trdnost jeklene vrvi, s katero se prenaša vlečna sila, ki je potrebna za rušenje objekta, mora biti najmanj 3-krat večja od vlečne sile stroja. Vlečno silo stroja je treba prenašati na površino objekta oziroma njegovega dela, ki se ruši (stena, steber in drugo), enakomerno s podloženimi deskami, gredami in podobno.
- 19.10. Zasute betonske stebre, jeklene nosilce in druge dele objekta ni dovoljeno vleči iz ruševin s stroji, ne da bi bile pred tem ruševine odstranjene. Rušenje ali vlačenje težkih delov iz gradbenega objekta ni dovoljeno s traktorji na kolesa.
- 19.11. Pri rušenju posameznih delov ali celotnega objekta z miniranjem je treba predhodno izdelati tudi načrt miniranja ter upoštevati predpise o ravnanju z eksplozivnimi sredstvi in miniranjem.

20. Dodatne zahteve za delo ob prometu

- 20.1. Pri izvajanju del na cestah, po katerih med delom promet ni ustavljen, je treba zagotoviti varovanje delovišča v skladu s posebnimi predpisi in določili te uredbe. Del ni dovoljeno izvajati pri močno zmanjšani vidljivosti (v megli, temi) razen, če je delovišče primerno osvetljeno z umetno razsvetljavo.
- 20.2. Delavci, ki izvajajo kakršnakoli dela ob potekajočem prometu, morajo nositi signalizacijska oblačila z odsevnimi trakovi, izdelana v skladu s slovenskimi standardi za dobro vidno opozorilno obleko za poklicno uporabo. To velja tudi za delavce, ki opravljajo vsakodnevno delo v komunalnih dejavnosti (odvoz smeti, pometanje cest in pločnikov, izmere terena in podobno).
- 20.3. Kadar zapora voznega pasu ni izvedena, se lahko opravljajo dela le tako, da s strani delodajalca delovodja nadzira varno delo delavcev. Pred začetkom del morajo biti delavcem dana jasna navodila za varno delo. Delovišče na cesti mora delodajalec označiti s prometnimi znaki v skladu s prometnimi predpisi.

21. Dodatne zahteve za uporabo delovne opreme

- 21.1. Vsa delovna oprema mora biti, preden je premeščena na delovišče (gradbišče), pregledana, preizkušena in biti brezhibna.
- 21.1.2. Delodajalec mora za pravilno in strokovno postavljanje in vzdrževanje delovne opreme na gradbišču ter za demontiranje in prevoz na drugo gradbišče določiti odgovorno osebo oziroma delovodjo.
- 21.2. Naprave za dviganje in prenašanje prosto visečih bremen (kabelski žerjav, gradbeni stolpni žerjav, škripčevje in drugo) in vsa pomožna nosilna sredstva morajo ustrezati predpisanim zahtevam.
- 21.2.1. Na gradbišču, na katerem se uporabljajo za dviganje in prenašanje bremen premične dvigalne naprave s kavlji in drugimi prijemalnimi napravami, ki visijo na jekleni vrvi, mora delodajalec poskrbeti za varnost bremen in delavcev, ki delajo na ogroženem območju. Transportne naprave v obliki posod je dovoljeno polniti le do dveh tretjin volumna ali do višine, ki je označena na posodi.
- 21.2.2. Ogroženi prostor na mestu dviganja bremen mora biti ograjen in označen z opozorilnim znakom za viseče breme in prepovedan dostop. Dostop v ogroženi prostor pod tovarno ploščadjo dvigala je dovoljen le delavcem, ki nakladajo ali razkladajo material.
- 21.2.3. Območje nakladanja in razkladanja bremen pri dvigalih v posameznih nadstropjih mora biti ustrezno zavarovano za preprečitev padcev delavcev z nadstropja.
- 21.2.4. V primeru dviganja bremen je treba po vsej višini gradbenega objekta odstraniti štrleče dele ali postaviti vodila, ki preprečijo zatikanje bremen.
- 21.3. Prevoz oseb z dviznimi napravami za prevoz tovora ni dovoljen, razen v izrednih primerih:
- kadar postavitev, uporaba ali demontaža namenskih sredstev za dostop do delovišča, kot so stopnišča, osebno dvigalo, lestve, dvizna platforma ali podobna naprava, zaradi konfiguracije gradbišča ni mogoča ali pa vzpenjanje/spuščanje po/z njo predstavlja za delavce večje tveganje za varnost in zdravje pri delu;
 - kadar gre za izvajanje kratkotrajnih del.
- Ob tem mora biti zagotovljeno:
- da se osebe spušča in dviguje samo v posebej namensko izdelani opremi za prevoz oseb (košara),
 - da je poskrbljeno za varen vstop in sestop. Košara mora biti stabilno postavljena na dovolj veliko, zavarovano in nosilno površino,
 - da ni tveganja za padec delavca v globino,
 - da je hitrost premikanja košare manjša od 0,5 m/s in je premikanje brez sunkov v katerikoli smeri,
 - da so izdelana pisna navodila za varen prevoz oseb in o tem poučeni upravljalec dvigala in uporabniki dvigala,
 - hkrati se sme v košari dvigati/spuščati največ 4 osebe. V košari, ki je pritrjena na napravi za prenos betona, pa je lahko največ 1 oseba.
 - pri močnejšem vetru (sunkih vetra večji od 5 m/s) se dviganje/spuščanje ne sme začeti, začeto dviganje se mora ustaviti in košaro z delavci z zmanjšano hitrostjo spustiti na tla,
 - med upravljavcem dvigala in osebami v košari mora biti vzpostavljena komunikacija.
- Med dvigom/spuščanjem delavcev v košari ne sme biti ostrih ali šilastih predmetov.
- Pred začetkom prevoza oseb z dviznimi napravami za prevoz tovora mora delodajalec o tem obvestiti Inšpektorat Republike Slovenije za delo.
- 21.3.1. Dvigalo, s katerim se sme dvigati/spuščati delavce v košari, mora izpolnjevati naslednje pogoje:
- Postavljeno mora biti na trdni in ravni podlagi, katere nagib ne presega 1%.
 - Preizkusi in pregledi dvigala morajo biti opravljeni pred začetkom prevoza oseb.
 - Delodajalec mora zagotoviti periodične preglede, ki jih dnevno izvaja upravljavec dvigala, redno mesečno pa pooblaščen delavci delodajalca za opravljanje pregledov. V primeru ugotovljenih poškodb ali pomanjkljivosti mora delodajalec takoj ustaviti prevoz oseb in po odpravi pomanjkljivosti opraviti ponoven pregled naprave.
 - Obremenitev dvigala s košaro in z največjim dovoljenim številom oseb ne sme biti večja od polovice dovoljene v celotnem območju predvidenega manevra.
- Če sta dve dvigali tako blizu, da se njuno manevrsko področje prekriva, mora eno od dvigal med dviganjem/spuščanjem delavcev v košari mirovati, z ročico obrnjeno izven skupnega delovnega območja, tako da sta oba upravljalca ves čas v dvigalu. Spuščanje bremenskega kavlja mora biti izvedeno z motornim pogonom. Spuščanje s težnostjo in manevriranje hitrosti samo z uporabo zavore ni dovoljeno.
- 21.3.2. Košara mora biti izdelana v skladu s predpisi in biti predhodno preizkušena ter redno mesečno pregledana, delodajalec pa mora o tem hraniti dokumentacijo na gradbišču. V košari mora biti vrv,

ki služi za dvig reševalne vrvi, za primer nepredvidene ustavitve dvigala. Njena dolžina mora biti tolikšna, da pri najvišjem možnem dvigu košare seže do tal in je na koncu obremenjena z utežjo. Vrv mora imeti raztržno trdnost najmanj 10 kN. Dokler za košaro za prevoz oseb ni posebnega predpisa, morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:

- Košara mora biti načrtovana in izdelana za petkratno predvideno obremenitev in pred uporabo pregledana. Na njej mora biti neizbrisno označeno:

- ime proizvajalca,
- leto izdelave,
- tip,
- tovarniška številka,
- lastna teža,
- dovoljena obremenitev in število oseb.

- Ograja košare mora biti trdna, visoka najmanj 110 cm, merjeno od poda. Nad podom mora biti poln zaščitni rob do višine najmanj 15 cm, zaprta mora biti z jekleno mrežo ali podobnim, pri čemer odprtine niso večje od 2 cm x 2 cm. Na višini 1 m od poda mora biti okroglo oprijemalo. V kabini ne sme biti nikakršnih ostrih robov in šilastih delov konstrukcije.

- Vhod v košaro/platformo/kabino se med dviganjem/spuščanjem ne sme odpreti navzven. Z ustreznimi ukrepi mora biti onemogočeno nehoteno odpiranje vrat med dviganjem in spuščanjem.

- Streha košare mora biti dovolj trdna, da so delavci v njej zaščiteni pred padajočimi predmeti. Pod streho mora biti dovolj prostora, da delavci stojijo.

- Na košari za prenos betona s spremstvom delavca streha nad košaro ni potrebna.

- Pri enostranski obremenitvi košare z 1,5-kratno koristno obtežbo na 1/4 dolžine košare nagib košare ne sme biti večji od 20°.

- V košari mora biti zagotovljeno sidrišče, na katero se sidra vrv v slučaju evakuacije delavcev zaradi izpada delovanja dvigalne naprave.

22. Dodatne zahteve za uporabo osebne varovalne opreme

22.1. Delavci in druge osebe, ki se iz kakršnegakoli vzroka mudijo na gradbišču, morajo uporabljati zahtevano osebno varovalno opremo.

22.2. Delavci in druge osebe, ki se iz kakršnegakoli vzroka mudijo na gradbišču, morajo nositi varovalno čelado v skladu z zahtevami slovenskih standardov za industrijske zaščitne čelade. Pri delih na višini (strehe, odri, dvizne košare in podobno) in delih v klečečem - čepečem položaju (železokrivska dela, tlakovanje in podobno), kjer obstaja možnost padca čelade z glave, se mora uporabljati varovalne čelade s podbradnim paščkom v skladu z zahtevami slovenskih standardov za industrijske zaščitne čelade. Znak, ki določa obvezno nošenje čelade, mora biti postavljen na vseh dohodih na gradbišče in na izhodih iz objektov na gradbišče. Kadar delavci opravljajo delo v zaprtih prostorih gradbišča, za katere koordinator za varnost in zdravje ugotovi, da ni tveganj za poškodbe glave, jim med delom ni treba nositi čelade, imeti pa jo morajo pri sebi in jo uporabiti pri gibanju po ostalem delu gradbišča. Ta olajšava velja le, če je vpisana v knjigi ukrepov za varno delo. Ko koordinator za varnost in zdravje ugotovi, da tveganja za poškodbo glave ni več, se znake za obvezno uporabo varnostne čelade odstrani, ukrep pa vpiše v knjigo ukrepov za varno delo.

22.3. Delavci in druge osebe, ki se iz kakršnegakoli vzroka mudijo na gradbišču, morajo nositi zaščitno obutev v skladu z zahtevami slovenskih standardov za zaščitno obutev, zlasti z zaščitno kapico in neprebojnim podplatnim vložkom.

22.4. Delavci v kakršnikoli dvizni košari ali dvizni ploščadi, ki se uporablja za delo na višini, morajo uporabljati varovalne čelade in morajo biti z varovalnim pasom privezani na stabilni del delovne opreme, ki je namenjen sidranju osebnega varovalnega sistema za zaščito pred padcem z višine.

22.5. Pri izvajanju del na višini, kjer ni mogoče zagotoviti kolektivnih ukrepov varovanja pred padcem z višine in pri kratkotrajnih delih na strehah iz točke 15.9, je obvezna uporaba varovalnih pasov v skladu z zahtevami slovenskih standardov za osebno varovalno opremo za zaščito pred padci z višine in sistemi za osebno zaščito pred padci, tako da so delavci v vsakem trenutku varovani pred padcem z višine ali v globino:

- z osebno varovalno opremo povezano v sistem omejitve delokroga, s katerim se delavcem omeji gibanje tako, da je preprečen padec z višine ali v globino (sidrišče, povezovalni element in varovalni pas),

- z osebno varovalno opremo povezano v sistem namestitve pri delu, s katerim se delavcem omogoča delo na površinah v naklonu, stolpih in podobno tako, da so s pomočjo elementov za namestitvev nameščeni na predvidenem delovnem mestu in je padec delavcev preprečen (sidrišče, povezovalni elementi za namestitev pri delu in varovalni pas),

- z osebno varovalno opremo povezano v sistem zaustavitve padca, s katerim se omeji zaustavitveni sunek na telo delavca ob padcu ter zaustavi padec (sidrišče, povezovalni elementi za zaustavitev padca in varovalni pas),
 - z osebno varovalno opremo povezano v sistem vravnega dostopa, pri katerem je delavcem omogočeno vzpenjanje, nameščanje ali spuščanje po napeti ali viseči delovni vrvi ter zaustavljanje morebitnega padca na varovalni vrvi (sidrišče, povezava za vzpenjanje, nameščanje ali spuščanje po delovni vrvi, element za zaustavitev padca na varovalni vrvi ter varovalno pozicijsko sedežni pas). Upoštevati je treba določila iz točke 7.6.
- Predvidena in zagotovljena morajo biti ustrezna sidrišča za varovanje delavcev z osebno varovalno opremo za zaščito pred padci.

23. Delovna obleka

Delavci morajo na gradbišču nositi delovne obleke, ki so v skladu s standardi in oceno tveganja delodajalca. Delovne obleke se morajo uporabljati v skladu z letnimi časi (zimski, letni obleka itd.).

24. Dodatne zahteve v zvezi z vplivom vremenskih pojavov

- 24.1. V primeru močnega vetra se prekinijo vsa dela na strehah, ob previsnih robovih, na odrih, dvignjenih košarah, dela ob uporabi vravnih tehnik in dela na višini večji od 2 m, kjer delavci premeščajo/nameščajo lažje predmete s površino 1 m² ali več (strehe, fasade in podobno). Delodajalec v oceni tveganja podrobneje opredeli hitrosti vetra, pri katerih se ta dela prekinijo.
- 24.2. Dela se normalno izvajajo pri temperaturah zraka, izmerjenih v okviru državne mreže meteoroloških postaj ali postaj vpisanih v register meteoroloških postaj, od -5°C do +30°C. Dela pri temperaturi zraka nižji od -5°C se lahko izvajajo, če so delavci opremljeni z ustrezno opremo za osebno varnost, in če imajo vsaj na dve uri v ogrevanih prostorih (vsaj 20°C) zagotovljene tople brezalkoholne napitke. Dela pri temperaturi zraka višji od +30°C se lahko izvajajo, če imajo delavci vsaj na dve uri v ohlajenih prostorih (največ 25°C) na voljo brezalkoholne napitke.
- 24.3. Če delavci opravljajo dela na prostem v jasnem in sončnem vremenu, mora delodajalec delavcem zagotavljati ustrezno zaščito pred vplivi sonca.

25. Dodatne zahteve za izvajanje podvodnih del s potapljači

- 25.1. Izvajanje podvodnih del s potapljači se mora opravljati pod nadzorom vodje potopa. Potapljaška dela lahko opravlja le skupina potapljačev. Potapljaško skupino avtonomnih potapljačev morajo sestavljati minimalno: vodja potopa in dva potapljača. Potapljaško skupino z oskrbo z zrakom potapljačev s površja morajo sestavljati minimalno: vodja potopa, dva potapljača in pomočnik potapljača.
- 25.2. Za sporazumevanje med potapljačem in površjem se mora uporabljati zvočna komunikacija ali signalna vrv.
- 25.3. Smerne in vlečne vrvi morajo imeti nosilnost najmanj 2000 N in debeline nad 8 mm. Signalna vrv mora biti plovna.

PRILOGA V

VSEBINA VARNOSTNEGA NAČRTA

Varnostni načrt mora vsebovati:

1. Opis in načrt ureditve gradbišča, ki določa konkreten način izpolnitve zahtev iz priloge IV predvsem o:
 - podatkih (podzemni in nadzemni kataster, situacije, načrti) o obstoječih instalacijah in napravah ter drugih vplivih okolice gradbišča na varnost delavcev, s poudarkom na preverjanju okoliščin, ki bi lahko na mestu gradbišča zaradi pretekle rabe terena ali objekta nakazovale prisotnost nevarnih snovi ali predmetov ter potrebnih ukrepih za zagotovitev varnosti in zdravja delavcev,
 - ureditvi zavarovanja gradbišča proti okolici,
 - ureditvi in vzdrževanju pisarn, garderob, sanitarnih vozlov in nastanitvenih objektov na gradbišču,
 - ureditvi prometnih komunikacij, zasilnih poti in izhodov,
 - določitvi kraja, prostora in načina razmestitve in shranjevanja gradbenega materiala,
 - ureditvi prostorov za hrambo nevarnega materiala,
 - načinu prevažanja, nakladanja in razkladanja gradbenega materiala in težkih predmetov,
 - načinu označitve oziroma zavarovanja nevarnih mest in ogroženih področij na gradbišču (nevarne cone),
 - načinu dela v neposredni bližini ali na krajih, kjer nastajajo zdravju škodljivi plini, prah in hlapi ali kjer lahko nastane požar ali eksplozija,
 - ureditvi električnih napeljav za pogon naprav in strojev ter razsvetljavo na gradbišču,
 - ureditvi delovnih mest na višini tako, da so preprečeni padci z višine ali v globino,
 - ureditvi delovnih mest v izkopih ali pod brežinami tako, da je preprečena porušitev brežin,
 - določitvi mest za postavitev gradbenih strojev in naprav ter zavarovanja glede na lokacijo gradbišča,
 - določitvi vrst in načina izvedbe gradbenih odrov,
 - določitvi vrst in standardov osebne varovalne opreme za delavce in vrst, standardov ter količine osebne varovalne opreme za obiskovalce,
 - ukrepih varstva pred požarom ter opremo, naprave in sredstva za varstvo pred požarom na gradbišču,
 - organiziranju prve pomoči na gradbišču,
 - organiziranju prehrane in prevoza delavcev na delovišče/gradbišče in z gradbišča, če je to potrebno;
2. Opis izbranih/uporabljenih tehnologij gradnje:
 - s konkretnim opisom zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu pri le-teh v skladu s prilogo IV in drugimi predpisi;
 - z navedbo delovnih mest, na katerih je večje tveganje za življenje in zdravje delavcev in konkreten opis ukrepov varnosti in zdravja pri delu za ta delovna mesta v skladu s prilogo IV in drugimi predpisi;
 - z navedbo posebno nevarnih del v skladu s prilogo II in konkretnim opisom zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu pri le-teh v skladu s prilogo IV in drugimi predpisi;
3. Seznam nevarnih snovi;
4. Določitev konkretnih ukrepov zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu v primeru neugodnih vremenskih razmer;
5. Določitev prostorov ali delov gradbišč, kjer veljajo olajšave v zvezi s splošno zahtevo nošenja čelade;
6. Smernice za usklajevanje interakcije z industrijskimi aktivnostmi v neposredni bližini gradbišča, tudi z začasno prekinitvijo komunalnih vodov, če je to potrebno;
7. Terminski plan - načrtovano zaporedje/istočasnost, roki za izvedbo del;
8. Obveznost delovodij o medsebojnem obveščanju o poteku posameznih faz dela;
9. Gradbiščni red (izvleček ukrepov in pravil za zagotovitev varnosti na gradbišču);
10. Popis del z oceno stroškov ureditve gradbišča in izvajanja skupnih ukrepov za zagotavljanje varnosti in zdravja na gradbišču;
11. Navodila za reševanje delavcev, ki po padcu z višine obvisijo v varnostnem pasu, morajo vsebovati:
 - izbira načina in postopkov reševanja,
 - ocenitev tveganja pri reševanju,
 - določitev potrebnih varnostnih ukrepov,
 - izbira ustrezne opreme in
 - določitev oseb, ki bodo izvajale reševanje.

PRILOGA VI

VSEBINA VARNOSTNE DOKUMENTACIJE

Varnostna dokumentacija mora vsebovati:

1. Splošne informacije o projektu:

- opis projekta, ki mora biti razumljiv tudi nestrokovnjakom s področja gradbeništva in zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu,
- kontaktni podatki oseb, ki so sodelovali pri pripravi različne dokumentacije za graditev objekta, ki je vsaj posredno povezana z zagotavljanjem varnosti in zdravja pri vsakem nadaljnjem delu (v fazah uporabe, vzdrževanja, rušenja itd.) (v nadaljnjem besedilu: nadaljnjem delu).

2. Podrobnejše informacije v zvezi s projektom:

- projektni načrti in skice, ki pripomorejo k boljšemu razumevanju projekta in bodo služili k lažjemu zagotavljanju varnosti in zdravja pri vsakem nadaljnjem delu,
- podatki (podzemni in nadzemni kataster, situacije, načrti) o obstoječih instalacijah in napravah, ki so povezani z ukrepi za varnost in zdravje pri vsakem nadaljnjem delu,
- opredelitev tveganj, za katera je mogoče predvideti, da se bodo pojavila med nadaljnjimi deli, kot so tveganja zaradi posebnih izvedb konstrukcij (npr. prednapenjanje in ponapenjanje ter morebitne nestabilnosti), uporaba nevarnih snovi, omejitve v zvezi z obremenitvami tal itd.

3. Informacije o tveganjih, ki se lahko pojavijo med nadaljnjimi deli, ter navedba ukrepov za zagotovitev varnosti in zdravja pri opravljanju nadaljnjih del, kot so čiščenje različnih delov objekta, zamenjava gradbenih elementov in naprav z razmeroma kratko življenjsko dobo v primerjavi z življenjsko dobo objekta, katerega del so, vzdrževanje napeljav v stavbi itd. Pri tem je treba upoštevati različne vidike zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu, ki so povezani z nadaljnjimi deli, kot so: delo na višini, delo v zaprtih prostorih, načini premeščanja težjih naprav in opreme, popravila in zamenjave nevarnih naprav in opreme itd.

4. Informacije o tveganjih in ukrepih za varnost in zdravje pri delu, ki jih bo treba upoštevati pri rušenju objekta.